

žurnál

Žurnál Univerzity Palackého v Olomouci | říjen 2019 | číslo 1 | ročník 29

Univerzita v proměnách času

Univerzita Palackého
v Olomouci

Genius loci...

SKRIPTÁRNA

Vydavatelství

Univerzita Palackého
v Olomouci

Největší prodejna odborné literatury v Olomouci
Sleva pro studenty a zaměstnance UP 10 %

Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci
Biskupské náměstí 1 (Zbrojnice - vstup z Křížkovského ulice)
T: 585 631 783 | E: prodejna.vup@upol.cz | W: e-shop.upol.cz

obsah

- 2 — Proměny Univerzity Palackého
- 6 — Univerzita posiluje spolupráci s University of North Texas
- 6 — Osobnosti fakulty tělesné kultury se představují bez frází
- 7 — Projekt Kopretina chce „samoodběry“ zlepšit prevenci rakoviny děložního hrdla
- 7 — Hovory o zdraví se rozrostly o zkušenosti s karcinomem prsu a paliativní péčí
- 8 — Právnická fakulta může udělovat titul profesor v oboru Občanské právo
- 8 — Na fakultě zdravotnických věd vzniká Studentský spolek
- 9 — Na přírodovědecké fakultě promovali zahraniční studenti programu GLODEP
- 9 — Vědci zkoumali, jak řidiči pracují s nejnovějšími technologiemi
- 10 — Rozluštění dědičné informace hrachu přispěje ke šlechtění nových odrůd
- 11 — Lidé se srdečními implantáty mohou bezpečně řídit elektromobily
- 12 — Objev unikátního světélkujícího brouka odhaluje evoluci bioluminiscence u kovaříků
- 13 — Upravený grafen umí zatočit s mikroorganismy ve vodě. A naopak
- 14 — Univerzitní knihovna: stále otevřeno
- 15 — Portrét – Jiří Černý, emeritní profesor katedry romanistiky
- 18 — Úspěchy akademiků a studentů
- 21 — Jazykové okénko
- 22 — Kaleidoskop krátkých zpráv
- 24 — Univerzita dostala cenu za internacionalizaci
- 25 — Rozhovor – Eliška Wagnerová: Demokracii a právní stát musíme stále hlídat
- 28 — Reportáž – Noc vědců
- 32 — Zahraniční pobyty jsou kořením (nejen) doktorského studia
- 33 — Zkušenost – Když keramická hlína pomáhá
- 35 — Absolvent – Tomáš Mixa dodává zdraví do firem
- 37 — Nejstarší jeskynní kresby dochované na našem území
- 38 — Odkaz – Protektor olomoucké univerzity
- 39 — Zrcadlení – Mali
- 40 — Univerzita v síti

titulní strana: Zbrojnice „včera a dnes“
foto: Vojtěch Duda

Žurnál | Vychází dvakrát za semestr | Registrace: MK ČR E 12524, ISSN 1804-6754
Vydává Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 8, 771 47 Olomouc
IČ: 61989592 | Předseda redakční rady: Petr Bilík | Vedoucí redakce: Ivana Pustějovská | Layout: Věra Marešová | Sazba: Michaela Cyprová | Korekce: Jiří Slavík
Redakce | Biskupské nám. 1, Olomouc | telefon: 585 631 155 | e-mail: zurnal@upol.cz
Tisk | Profi-tisk group Olomouc | Náklad 4 000 ks

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Vážené kolegyně a kolegové,
milé studentky a studenti,
příznivci Univerzity Palackého,

podzim je v dějinách naší země
obdobím, kdy jsme se hned
dvakrát vydali na cestu budování
demokratického státu. Události
z října 1918 i listopadu 1989 spojuje
touha po svobodě, po životě
v zemi, o jejímž osudu můžeme
spolurozhodovat. Právě možnost
aktivně vstupovat do dění, nebýt
jen pasivním „uživitelem“ svobody
je podle mého názoru zásadní i pro
univerzitu.

K našim třem „V“ – vzdělávání,
věda, výzkum – která každodenně
naplňujeme v posluchárnách
i laboratořích, myslím, patří ještě
jedno „V“ – veřejnost. Proto jako
svobodná univerzita nabízíme
společnosti i mimo univerzitní
kampus své znalosti, ideje a zvedáme
hlas v okamžicích, kdy cítíme ohrožení
základních principů demokratického
státu. Současně využíváme svobodu
i ke konfrontaci naší práce se
světem, budujeme mezinárodní
prostředí, naši vědci jsou podepsáni
pod světovými objevy, studenti
vyjíždějí na zkušenou do celého
světa. Jsem velmi rád, že toto naše
aktivní pojetí svobody nezůstalo
nepovšimnuto. Jak se dočtete v tomto
Žurnále, Univerzita Palackého před
krátkým časem získala za vynikající
výsledky v oblasti internacionalizace
prestižní cenu Evropské asociace pro
mezinárodní vzdělávání. Je to pro
nás velký úspěch a důkaz, že jsme
se společně před třiceti lety vydali
správným směrem.

Jaroslav Miller
rektor Univerzity Palackého

téma

text: Ivana Pustějovská
foto: Vojtěch Duda, Adolf Jankovský

Proměny Univerzity Palackého

Třicet let. Krátká, nebo dlouhá doba? Z hlediska lidského života je to docela dost: stihne vyrůst, dospět a do aktivního života vstoupit celá nová generace. Z pohledu univerzity, která byla založena téměř před 450 lety a přetrvává staletí, to může být jen krátká epizoda. Pokud se tento časový úsek „trefí“ do doby zásadních společenských změn, pak je třicet let docela dlouhý čas i na zásadní proměnu. A protože lidská paměť je krátká, rozhodli jsme se připomenout prostřednictvím fotografií, jak vypadala tvář Univerzity Palackého před rokem 1989 a jak vypadá v roce 2019.

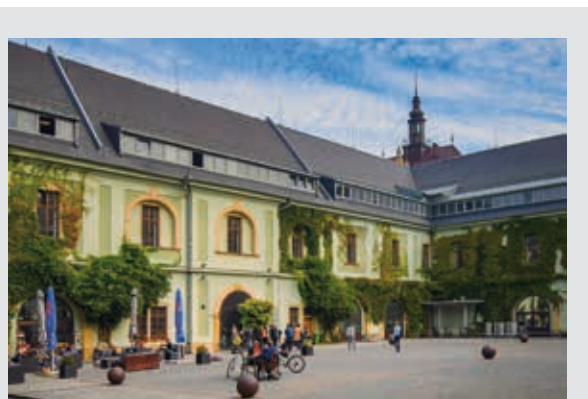
Dnešní sídlo cyrilometodějské teologické fakulty má neuvěřitelně barvitou historii. Budova byla postavena v letech 1717 až 1720 a sloužila jako jezuitský seminář pro chudé studenty. Po zrušení univerzity v roce 1860 v ní zůstaly pouze knihovna a teologická fakulta, medicínsko-chirurgické studium a německé gymnázium. Po vzniku ČSR zde sídlila Cyrilometodějská fakulta bohoslovecká v Olomouci, uzavřená nacisty v roce 1939. Za okupace zde pobývala organizace Hitlerjugend. Po druhé světové válce se budova opět stala zázemím teologů. V roce 1950 byla ale fakulta zrušena komunistickým režimem, a budova se dostala do užívání pedagogické fakulty. V roce 1990 se budova stala sídlem obnovené CMTF UP.

Tisíce lidí každým rokem míří do někdejšího jezuitského konviktu, nynějšího Uměleckého centra UP, na mezinárodní filmový festival Academia Film Olomouc, další si dávají sraz ve Zbrojnici v kavárně nebo na lavičce Václava Havla, studenti práv spěchají do svých učeben na Envelopě, jejich kolegové z pedagogické fakulty mívají zcela samozřejmě sochu T. G. Masaryka, nejen Olomoučané si fotografují olomoucké panorama z terasy přírodovědecké fakulty. A jen občas si někdo uvědomí, že tam, kde se dnes mluví o umění a promítají třeba filmy, parkovala vojenská auta, že budoucí právníci vystřídali v jejich někdejších sídle komunistické aparátčíky, že budoucí generace učitelů chodí po stejných chodbách, po kterých dupaly holinky velitelů Sovětské

armády. Univerzita Palackého se po listopadu 1989 nadechla a během let se změnila v uznávanou a v zahraničí respektovanou školu. Přibylo studentů, českých i zahraničních, oborů, fakult, vědeckých pracovišť.

Byla to ale dlouhá cesta a jedním z jejích milníků byla i oprava všech prostor, stávajících i získaných. Ohlédněme se do počátku devadesátých let s prvním polistopadovým rektorem UP Josefem Jařabem. „My jsme věděli, v jak zpustlém a vůbec bidném stavu univerzita je. Vždyť jsme v tom prostředí žili. Všechny objekty okupované sovětskými, ale i našimi vojsky byly v dezolátním stavu,“ vzpomíná profesor Jařab. A přidává vzpomínku třeba na získání Zbrojnice (na snímcích dole). „Budovu si pamatuji z poloviny 50. let, když jsme tam se spolužáky

pravidelně chodili na vojenskou přípravu. Major Tůma nás učil rozebírat a skládat protiletadlový kanon, což jsme se skutečně naučili, ale naštěstí jsme jej jako zbraň nikdy nemuseli v praxi vyzkoušet. Později už se do budovy na studentskou vojnu nechodilo a objekt byl přísně armádní a pro veřejnost tajemně uzavřený. Prostě – zbrojnice. Po Listopadu jsem budovu nemohl spustit z očí – byla tak blízko univerzitních objektů! To dráždilo,“ vzpomíná emeritní rektor UP. Dlouhá vyjednávání nakonec přirklá Zbrojnici (a nejen ji) univerzitě. Někdejší vojenská pevnost se tak mohla proměnit ve skutečné univerzitní město. Podívejte se sami na archivní snímky Adolfa Jankovského a porovnejte je s aktuálními fotografiemi Vojtěcha Dudy.

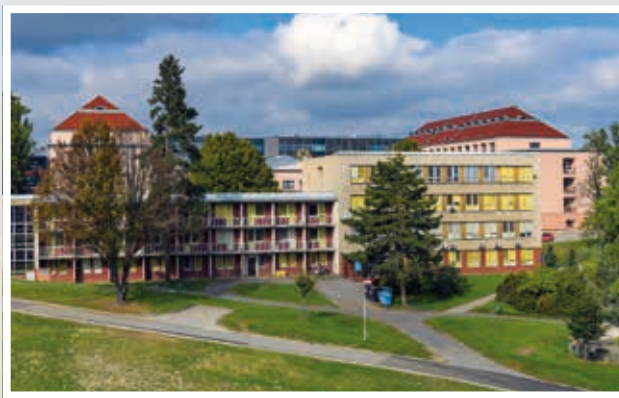

Jednou ze zatím posledních výrazných změn UP je rekonstrukce budov filozofické fakulty v Křížkovského ulici 10. Komplettní oprava „desítky“ byla dokončena loni a zahrnovala mj. úpravu všech typů povrchů, výměnu rozvodů a inženýrských sítí, pořízení vzduchotechniky s klimatizací, přestavbu sociálních zařízení, úpravu exteriéru i změnu vnitřního uspořádání. Sídli v ní děkanát fakulty a pět velkých filologických kateder. Objekt má také zrekonstruovanou aulu i opravené nádvoří pro venkovní posezení.

Názorným příkladem, jak se univerzita proměnila, je Envelopa, k níž studentský život patřil a patří především díky vysokoškolským kolejím, menze a hřišti. Dominantou tohoto prostoru je dnes ale především budova přírodovědecké fakulty, která vyrostla v letech 2006 až 2008 na pláni při třídě 17. listopadu.

Okolí Teoretických ústavů, v nichž sídlí fakulta zdravotnických věd a Lékařská fakulta, se mění neustále. Od doby výstavby zakryla výhled na ústavy budova oddělení alergologie a klinické imunologie, ještě před několika měsíci by v pohledu překážela budova II. interní kliniky. Naopak za „starými“ Teoretickými ústavu lze vidět jejich moderní dostavbu a vlevo si lze všimnout i budovy Ústavu molekulární a translační medicíny. Obě moderní stavby byly dokončeny v roce 2012.

**UNIVERZITA PALACKÉHO
AKADEMICKÝ ROK 1988/1989**

**UNIVERZITA PALACKÉHO
AKADEMICKÝ ROK 2018/2019**

4 fakulty (LF, FF, PŘF, PdF)

6 239 studentů

157 zahraničních studentů

6 073 čtenářů v knihovně

1 Ústav marxismu-leninismu

0 laviček Václava Havla

8 fakult (LF, FF, PŘF, PdF, FTK, FZV, PF, CMTF)

20 292 studentů

4 045 zahraničních studentů ze 107 zemí

28 166 čtenářů v knihovně

1 Nadační fond UP

1 lavička Václava Havla

foto: archiv Muzea umění Olomouc

Dříve pomník komunistického prezidenta Klementa Gottwalda, dnes památník bojovníků za svobodu a demokracii. Sotva které místo je v Olomouci větším symbolem změny politického systému. Někdejší sídlo Okresního výboru KSC na Envelopě se proměnilo v právnickou fakultu. Její moderní historie se začala psát v roce 1991, kdy vznikla jako první porevoluční právnická fakulta v tehdejší Československu. Jejím posláním je podporovat hodnoty svobody, demokracie a občanské společnosti. Za svou misi v této oblasti získala v roce 1996 Cenu Hannah Arendtové.

Původně jezuitský konvikt (ubytovací zařízení pro šlechtické samoplátce a císařské, papežské a biskupské stipendisty), přechodně mincovna, vojenská kasárna, lazaret a sklady. Tím vším byl v minulosti někdejší jezuitský konvikt v Univerzitní ulici, dnešní Umělecké centrum UP, které poskytuje zázemí uměnovědným a uměnovýchovným katedrám filozofické a pedagogické fakulty. Konvikt je i vyhledávaným místem pro různé kulturní akce, konají se v něm festivaly, přednášky, besedy a koncerty. A do tamní restaurace se chodí i na dobrou kávu nebo oběd.

8 fakult 1 univerzita

Na snímku zleva Martin Vodrážka, John Richmond a proděkané PdF Jana Kvintová a Vojtech Regec.

Univerzita posiluje spolupráci s University of North Texas

S cílem posílit mobility a rozšířit umělecké i vědecké projekty navštívil Univerzitu Palackého a především její pedagogickou a filozofickou fakultu John Richmond, děkan College of Music University of North Texas (UNT). Se členy katedry hudební výchovy i muzikologie diskutoval o dalších možnostech spolupráce.

„Máme s Univerzitou Palackého skvělé partnerství, potvrzené i společným memorandem. Univerzita Palackého je úctyhodná instituce. Velmi se těším na naše budoucí společné projekty,“ uvedl John Richmond bezprostředně po svém přijetí vedením pedagogické fakulty.

Bilaterální smlouvu o spolupráci mezi

oběma univerzitami podepsali jejich rektori v prosinci 2018. Podle prorektora UP a zároveň hudebního skladatele Víta Zouhara však partnerství vzniklo už dřív. „Před časem jsem na University of North Texas přednášel, vedl jsem tam workshop Slyšet jinak a publikoval v jejich periodiku Harmonia. Ještě před tím, než rektor Jaroslav Miller podepsal memorandum o spolupráci, navštívilo Olomouc pět studentů UNT. S Ensemble Damian pod vedením Tomáše Hanzlíka z katedry hudební výchovy tady v roce 2018 provedli Stabat Mater Giovannio Battisty Pergolesiho,“ připomněl Vít Zouhar. Na tyto a řadu dalších projektů navázala i úspěšná spolupráce na inscenaci

dvou Schmelzerových děl, které veřejnosti letos nabídly Olomoucké barokní slavnosti.

John Richmond se v rámci své dvoudenní návštěvy seznámil i s praktickými cvičeními programu Slyšet jinak, zapojil se do výuky na katedře hudební výchovy a muzikologie a setkal se mimo jiné i s Martinem Vodrážkou, který nyní na partnerské škole studuje. „Zaspívám tam recitál složený výhradně z české písňové a operní tvorby. Plánuji i vystoupení pro české krajanské organizace v Texasu ve spolupráci se studenty zpěvu UNT. Mám tam i pedagogické povinnosti a výstupy pobytu využiji zcela jistě ve své výzkumné činnosti,“ řekl Martin Vodrážka. (map)

Osobnosti fakulty tělesné kultury se představují bez frází

Fakulta tělesné kultury prohlubuje spolupráci s týmem webu Bez frází, který přináší jiný pohled na sportovní novinářinu a jiné vnímání dění ve sportu. V seriálu 24 hodin nechají nahlédnout do svého běžného dne sportovci z řad studentů, akademici činní ve sportovních klubech i vědci, kteří se zaměřují na diagnostiku sportovců.

„Chceme čtenářům atraktivně přiblížit život na fakultě, to, co nemohou vidět, pokud u nás nestudují či nepracují,“ řekl děkan Michal Šafář, který seriálu propůjčil svou tvář jako první. Jeho 24 hodin zahrnuje pohled do kanceláře děkana i vhléd do práce sportovního psychologa v kádru házenkářské reprezentace. Mezi dalšími představenými nebude chybět některý

z vrcholových sportovců, který v současnosti na fakultě studuje v rámci tzv. duální kariéry, dojde i na zástupce z oblasti aplikovaných pohybových aktivit pro lidi se zdravotním postižením nebo na pohled do fakultních laboratoří.

S webem Bez frází fakulta spolupracuje již delší dobu. Autoři webu, mezi nimiž je i někdejší student FTK a redaktor deníku Sport František Prachař, zaujali svým pohledem na sportovní novinářinu účastníky konference sportovní psychologie. Později fakulta podpořila vznik první knihy s příběhy sportovců, děkan Šafář k ní napsal předmluvu. „Jako sportovního psychologa mě na tomto projektu zaujalo, že pracují s citlivými tématy, ale s hlubokým respektem ke zpovídanému člověku. Pro sportovce je to jakási terapie, kdy často popisují traumata ukrytá pod povrchem sportu, která ale přes pozlátka medailí a úspěchů nikdo nevidí. To mi přijde inspirující a zajímavé pro naše studenty, budoucí učitele tělesné výchovy a trenéry,“ dodal Michal Šafář s tím, že by rád autory znovu na fakultu pozval. A do budoucna i některé ze sportovců, jejichž příběhy na webu Bez frází vyšly. (vim)

Projekt Kopretina chce „samoodběry“ zlepšit prevenci rakoviny děložního hrdla

Deset tisíc samoodběrových testů rozeslala ženám ve věku 30–65 let Nadace pro výzkum rakoviny ČR ve spolupráci s Ústavem molekulární a translační medicíny (ÚMTM) lékařské fakulty v rámci projektu Kopretina. Jeho cílem je posílit prevenci rakoviny děložního hrdla, na kterou v Čes-

ké republiky umírá až 400 žen ročně, a zajistit přijatelnost „samovyšetření“ v pohodlí domova.

„Pokud by projekt navíc dokázal včas diagnostikovat a zachránit třeba jen jedinou pacientku, bude mít o to větší smysl. Věříme, že výsledky projektu poskytnou unikátní data pro státní správu, zdravotní pojišťovny a odborné společnosti, na základě kterých bude možné optimalizovat stávající screeningový program rakoviny děložního hrdla. Jde nám o vyšší zapojení žen, které screening z různých důvodů ne navštěvují a mají tak nejvyšší riziko rakoviny,“ uvedl ředitel ÚMTM Marián Hajdúch.

V některých zemích je výskyt rakoviny děložního hrdla minimální, protože je populace proočkována proti lidskému papilomaviru (HPV). Oproti tomu v České republice téměř polovina žen z různých důvodů nechodí pravidelně ke gynekologovi, ženy

ve zralém věku se přitom nejčastěji stávají obětí tohoto zhoubného onemocnění. Rakovina děložního hrdla se vyvíjí 10–15 let. Domácí test zabere pouhých deset minut.

„V rámci našeho projektu si žena může sama provést stěr z děložního hrdla a poševní sliznice podobně jako gynekolog a jednoduše jej zaslat do laboratoře v návratové obálce zcela zdarma. Nadace pro výzkum rakoviny ČR a ÚMTM se tak snaží zbourat bariéru odmítání prevence. Kombinujeme zvyšování informačního povědomí o této problematice s konkrétním řešením, které odpovídá nejmodernějším trendům v medicíně,“ dodal ředitel nadace Peter Vanek.

Výzkum probíhá ve spolupráci s Českou gynekologickou a porodnickou společností ČLS JEP a společností NaturaMed Pharmaceuticals, které spolupracují na vytváření databáze oslovených žen, na jejich oslovení a následné péči. (vim)

Hovory o zdraví se rozrostly o zkušenosti s karcinomem prsu a paliativní péčí

Dvě nová témata obohatila webový portál Hovory o zdraví, který vzniká na Cyrilometodějské teologické fakultě. V hloubkových rozhovorech se s vědci z Institutu sociálního zdraví (OUSHI) podělily o své zkušenosti ženy, které si prošly diagnózou karcinomu prsu. Prožívání sklonku života se pak věnuje modul Paliativní péče.

Výpovědím žen, které se potýkaly s nádorovým onemocněním prsu, se věnovala Kristýna Anna Černíková. Svěřilo se jí 54 respondentek z celé České republiky. „Jejich zkušenosti se nedají nijak zobecnit. Každá žena prožívá nemoc jinak, i jejich zkušenosti jsou tedy velmi rozdílné. Při rozhovorech byly ženy velmi otevřené i v citlivých tématech. Někdy se stávalo, že o něčem nechtěly hovořit, to jsem respektovala,“ uvedla s tím, že zveřejněné rozhovory umožňují lépe porozumět ženám s touto diagnózou.

Podporu a inspiraci pro návštěvníky stránek nabízejí také zkušenosti nevládně nemocných pacientů s paliativní péčí. Zveřejněny jsou příběhy 34 respondentů zejména s onkologickým onemocněním. „Často jde o celkové zhodnocení všeho, co prožili. Velmi silné jsou výpovědi o tom, zda, kdy a jak se dozvěděli, že jim již není pomoci a že jejich život spěje ke konci. Je

pro nás velmi cenné a zároveň zavazující, že se tito lidé s námi podělili o svůj vzácný čas. Věříme, že zpracované zkušenosti budou k užítku a že lidé v podobné životní situaci a jejich blízcí nebo profesionálové, kteří s touto skupinou pracují, na našich stránkách najdou, co je zrovna bude zajímat,“ řekla garantka tématu Lenka Slepíčková.

Hovory o zdraví jsou ojedinělý webový

portál, který prostřednictvím hloubkových rozhovorů nezkrásleně informuje o problémech souvisejících se zdravím, nemocí nebo konkrétní sociální situaci. Hlavním nástrojem je excelentní mezinárodní metoda DIPEX, jejíž českou verzi vytvořil právě tým OUSHI, který je zároveň držitelem certifikace pro Českou republiku. Web je dostupný na adrese hovoryozdravi.cz. (vim)

8 fakult
1 univerzita

Právnická fakulta může udělovat titul profesor v oboru Občanské právo

Skvělá zpráva pro právnickou fakultu přišla z Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství. Fakulta získala akreditaci pro habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem v oboru Občanské právo. Titul profesor bude moci fakulta udělovat vůbec poprvé ve své novodobé historii.

Právnická fakulta podala žádost o akreditaci v listopadu loňského roku. „Rada Národního akreditačního úřadu o naší žá-

dosti rozhodla letos na konci léta. Akreditaci jsme získali na deset let. Rozhodnutí nabylo právní moci v polovině září,“ řekla Blanka Vítová, proděkanka pro vědu a výzkum PF UP.

Zatímco habilitační řízení v oboru Občanské právo právnická fakulta uskutečňuje již čtyři roky, možnost udělovat titul profesor je úplnou novinkou. „Celá úspěšná akreditace je výsledkem spolupráce vedení fakulty a katedry soukromé-

ho práva a civilního procesu. Vnímám ji jako důležité potvrzení a uznání rostoucích kvalit naší fakulty. Dosáhli jsme dalšího vysokého cíle, jsem hrdá na své kolegy,“ neskrývala radost děkanka Zdenka Papoušková.

Právnická fakulta získala akreditaci pro habilitační řízení v oboru Občanské právo poprvé na podzim roku 2014. Od té doby udělila titul docent třem uchazečům. (eha)

Na fakultě zdravotnických věd vzniká Studentský spolek

Zlepšit komunikaci mezi studenty, společně řešit nastalé problémy, vůbec být hybatel studentického dění – to jsou cíle Studentského spolku, který vzniká na fakultě zdravotnických věd. Jednou z prvních aktivit byla sbírka hraček, omalovánek a dalších věcí, které potěšily malé pacienty na jednotce Dětské kliniky LF a FNOL, pro-

běhla také seznamovací setkání se studenty prvních ročníků.

„Seznamovky jsme se rozhodli uspořádat, aby se prváci po nástupu na fakultu lépe zorientovali, měli možnost zeptat se na to, co je ohledně studia zajímavá, a aby se mohli poznat se staršími spolužáky a mezi sebou navzájem. Ohlasy máme velmi po-

zitivní, také se nám podařilo přilákat nové nadšené studenty, kteří by se zapojili do našich aktivit,“ uvedla jedna z vůdčích postav vznikajícího spolku Jana Kozlovská s tím, že jako další chystají akci, na níž by se studenti seznámili s programem Erasmus a setkali se se studenty, kteří již zahraniční studijní pobyt absolvovali.

Vedle pořádání takových akcí si chce spolek za svůj hlavní úkol vzít sjednocení studentů napříč všemi studijními programy a ročníky a navázání vzájemné komunikace. „Přijde mi, že jsme dost separované komunity. Přitom si můžeme radit, vyměňovat zkušenosti, společně řešit problémy, které se pravidelně vyskytují a není nutné je řešit například přes akademický senát,“ dodala Jana Kozlovská.

Spolek chce také posílit sounáležitost studentů s fakultou a přispět k jejímu zviditelnění na veřejnosti. Uvažuje se například o tričkách, ve kterých by studenti reprezentovali barvy FZV nejen na celouniverzitních akcích. Za samozřejmě přítom aktivní studenti považují, že na svých nápadech a podnětech, kterých se sešla řada již na prvních schůzkách, budou spolupracovat s vedením fakulty, jejími senátory a vyučujícími. (vim)

Na přírodovědecké fakultě promovali zahraniční studenti programu GLODEP

Sedmnáct absolventů dvouletého magisterského programu International Development Studies (Mezinárodní rozvojová studia) – GLODEP promovalo v aule přírodovědecké fakulty. Studijní program realizuje Univerzita Palackého ve spolupráci se zahraničními univerzitami.

„Získání magisterského titulu považuji za významný krok v mém životě. Důležitá pro mě byla také možnost sdílení, jak je na tom moje země, co se týče demokracie. Chci se vrátit ke svému předchozímu zaměstnání, kde jsem byl zodpovědný za prevenci, pro-

vádění analýz a posouzení katastrof v úřadu ugandského premiéra. Chci využít znalostí, které jsem získal,“ uvedl absolvent Raymond Kirungi z Ugandy.

GLODEP nabízí studentům možnost vzdělávat se na třech evropských univerzitách, které realizují programy v oblasti rozvojových studií a rozvojové ekonomie. Kromě Univerzity Palackého se jedná o francouzskou University of Clermont Auvergne a italskou University of Pavia. Cílem programu je připravit studenty v oblasti rozvojových politik, do spolupráce

jsou zapojeny i mimoevropské univerzity.

Práci v mezinárodní organizaci nebo neziskové organizaci bude hledat například Romina Palacios z Ekvádoru. „V GLODEPu jsme se naučili mnoho kvantitativních technik, které jsou důležité, aby člověk mohl sledovat a analyzovat rozvojové programy. Líbilo by se mi pracovat v oblasti lidských práv, dobrého vládnutí nebo demokracie či v oblasti životního prostředí. Budu hledat po celém světě a chci si vybrat tu nejlepší nabídku.“

Promocí Mezinárodních rozvojových studií se na přírodovědecké fakultě zúčastnili i profesor Jean-Francois Brun a profesorka Maria Sassi z partnerských univerzit ve Francii a Itálii, kteří byli přítomni i na státních závěrečných zkouškách a na obhajobách diplomových prací.

„Jsme rádi, že jsme tyto vážené hosty mohli v Olomouci přivítat, na promocích zazněly jejich proslovy i hymny obou zemí. Vzhledem k tomu, že téměř všichni studenti byli ze vzdálenějších míst, například z Bhútánu, Pákistánu, Ugandy a dalších zemí, bylo těžké pozvat nejbližší rodinu. Tento okamžik byl ale pro všechny studenty velmi důležitý,“ uvedl Miroslav Syrovátka, ředitel konsorcia tří univerzit z katedry rozvojových a environmentálních studií PřF UP. (cho)

Vědci zkoumali, jak řidiči pracují s nejnovějšími technologiemi

Asistenční systémy řidičů neznamenají automaticky záruku bezpečnosti dopravního provozu. Prokázali to v šetření odborníci z Filozofické fakulty UP a Akademie věd ČR, kteří vytvořili nový výukový systém pro řidiče, autoškoly i prodejce automobilů.

V rámci projektu *Adaptace člověka na asistenční systémy pro řidiče v motorových vozidlech* zmapovali odborníci z FF a Ústavu teorie informace a automatizace AV ČR, jaký pozitivní i negativní dopad mají na dopravní bezpečnost asistenční systémy. Jedná se například o adaptivní tempomat, systém varování před čelní srážkou či vyjetím z pruhu, hlídání slepého úhlu, detekce únavy řidiče, parkovací asistent nebo navigace. „Zjistili jsme, že nově vyvíjené inteligentní systémy nemusejí zvýšit dopravní bezpečnost. Teo-

rie kompenzace rizika říká, že řidiči počítají při jízdě s určitou mírou rizika. Pokud je zavedeno nějaké bezpečnostní opatření, může se stát, že se přizpůsobí a začnou se podvědomě chovat více rizikově. Typickým příkladem je prvek ABS,“ řekl Matúš Šucha z katedry psychologie FF a zároveň vedoucí projektu.

Cílem výzkumu odborníků z UP a AV ČR bylo vyvinout výukové materiály pro řidiče a zlepšit tak dopravní kulturu v zemi. „To se podařilo. Výsledkem naší práce je efektivní a znalostní základ, který mohou využívat k informačním kampaním státní instituce, autoškoly i výrobci automobilů. Tvůrcům kampaní i všem ostatním již dáváme k dispozici výukový software, výuková videa, příručku pro výuku v autoškole i řadu informací pro prodejce automobilů,“ dodal dopravní psycholog z UP. (map)

věda

Profesor Jaroslav Doležel u průtokového cytometru.

Rozluštění dědičné informace hrachu přispěje ke šlechtění nových odrůd

Po banánovníku, ječmeni či pšenici se olomoučtí vědci podíleli na přečtení genomu další důležité hospodářské plodiny – hrachu setého. Výsledky šestiletého bádání mezinárodního týmu zveřejnil prestižní vědecký časopis *Nature Genetics*. Objev by mohl přispět k rychlejšímu šlechtění nových odrůd s lepšími vlastnostmi.

Na výzkumu se podílely laboratoře z celého světa sdružené do Konsorcia pro genom hrachu a projekt koordinoval francouzský Národní ústav pro zemědělský výzkum v Dijonu. Významným dílem k výsledku přispěli vědci z olomoucké laboratoře Ústavu experimentální botaniky

Akademie věd ČR (ÚEB AV ČR), která je součástí Centra regionu Haná pro zemědělský a biotechnologický výzkum (CRH). Přečtení genomu hrachu, který je o třetinu větší než genom lidský, by mohlo rozšířit pěstování tohoto významného zdroje bílkovin.

text: Martina Šaradínová
foto: Miroslav Bednařík

„Otevírá to zcela novou cestu ke šlechtění hrachu, protože bude možné využívat nejnovější metody molekulární biologie a biotechnologie. Osobně vidím v této práci také jistou symboliku v souvislosti s odkazem zakladatele genetiky Johanna Gregora Mendela, který studoval v Olomouci a v Brně objevil zákony dědičnosti právě díky studiu hrachu. Nepochybuji o tom, že by měl z naší práce velkou radost, a doufám, že jsme pomohli k tomu, aby se hrách opět stal rozšířenou plodinou,“ říká vedoucí laboratoře a vědecký ředitel CRH Jaroslav Doležel.

Jeho tým se na výzkumu podílel hned dvěma způsoby. Pomocí unikátních technologií optického mapování genomu a třídění chromozomů významně přispěl

k vylepšení sestaveného textu dědičné informace. Metodu třídění chromozomů vyvinula právě olomoucká laboratoř ÚEB a je dosud jediným pracovištěm ve světě, které ji rutinně využívá. Stejnou technologii využili odborníci také ke zkoumání rozdílů mezi strukturou dědičné informace pěstovaného hrachu a jeho planých příbuzných druhů. Výsledek projektu je fascinující. Podařilo se odhalit, jak se dědičná informace hrachu v průběhu evoluce vyvíjela od společného předka existujícího v době před 50 miliony lety až po dnešek. Podrobná znalost dědičné informace usnadní šlechtitelům získávání nových odrůd hrachu odolných vůči houbovým a virovým chorobám a s lepší nutriční kvalitou.

Ačkoliv hrách patří mezi tradičně pěstované luskoviny, je v České republice poněkud přehlíženou plodinou a pěstuje se pouze na necelých 30 tisících hektarech. Důvodem je to, že současné odrůdy hrachu jsou pro zemědělce poněkud problematické a je pro ně ekonomicky výhodnější pěstovat jiné plodiny. Hrách je přitom významným zdrojem rostlinných bílkovin. Jeho pěstování nezatěžuje životní prostředí tak, jako chov hospodářských zvířat, ze kterých získáváme živočišné bílkoviny. Velkým plusem hrachu je, že stejně jako ostatní rostliny čeledi bobovitých umí fixovat vzdušný dusík a zlepšuje kvalitu půdy. V neposlední řadě je hrách také zdravou a ekologickou alternativou k sóji, která se dováží do České republiky ve velkém.

Lidé se srdečními implantáty mohou bezpečně řídit elektromobily

Může sofistikovaný stroj, jakým je elektromobil, bez rizik využívat i člověk se srdečním implantátem? Odpovědí na tuto otázku se zabývala Studie bezpečnosti použití elektromobilů u pacientů s kardiovertery – defibrilátory (ICD) a kardiostimulátory lékařské fakulty a Fakultní nemocnice Olomouc.

„Zajímalo nás zejména, zda může v běžném silničním provozu při použití moderních výkonných elektromobilů vznikat potenciálně elektromagnetická interference, která by mohla vést k nesprávné detekci signálů v srdečních dutinách a vyvolat tak neodpovídající reakci defibrilátoru v podobě neadekvátních výbojů ICD nebo potenciální inhibice funkce kardiostimulátoru. To by mohlo být jednak nebezpečné, ale také nepříjemné až bolestivé,“ vysvětlil přednosta I. interní kliniky – kardiologické LF a FNOL Miloš Táborský.

Jeho tým oslovil 52 pacientů se srdečními implantáty. Polovina z nich v průběhu testování používala běžné osobní automobily, druhá polovina pak elektromobil Audi e-tron. Důraz byl kladen na to, aby se vyzkoušelo vše, co s provozem automobilu souvisí. Při testování byli pacienti monitorováni online za asistence technika ve voze a také na dálku.

„U žádného z 26 testovaných pacientů za použití elektromobilu nedošlo k žádné závažné interferenci či jiným rušivým jevům. Pouze ve dvou případech pacienti popisovali vnímání nabíjecího procesu formou tlaku na hrudi, nicméně monitorace žádný patologický jev neprokázala, takže šlo pravděpodobně o subjektivní vjemy. Lze tedy konstatovat, že použití moderních elektromobilů pacienty s implantáty v běžném režimu provozu nepřináší žádná potenciální rizika a je možné je považovat za

bezpečné,“ shrnul výsledky studie přednosta kliniky.

Jak dodal, studie má své limity. „Jednak je to menší počet testovaných pacientů, dále vyzkoušení jediného typu elektromobilu, absence testování indukční technologie nabíjení elektromobilu a také velmi rychlý vývoj technologií v této oblasti. Je tedy jasné, že tato studie bude muset být v budoucnu opakována, přičemž plánujeme spolupráci i s dalšími výrobci elektromobilů,“ doplnil Miloš Táborský. (fri)

Objev unikátního světélkujícího brouka odhaluje evoluci bioluminiscence u kovaříků

Unikátního světélkujícího kovaříka objevil tým vědců v subtropickém lese v Číně, kde dosud tito brouci nebyli zaznamenáni. Dostal název *Sinopyrophorus schimmeli* a podle odborníků reprezentuje nejen nový druh a rod, ale také dosud neznámou unikátní vývojovou větev kovaříkovitých, která si zasloužila status samostatné podčeledi. Nově objevený druh brouka pomáhá vědcům odhalit evoluci bioluminiscence. Analýza molekulárních dat dokázala vícenásobný vznik tohoto jevu u kovaříkovitých brouků. Výsledky studie, na které se spolu s čínskými autory podílel Robin Kundrata z katedry zoologie Přírodovědecké fakulty UP, byly publikovány v odborném časopise ZooKeys.

„Čeď kovaříkovití (*Elateridae*) obsahuje přes 10 000 popsáných druhů z různých oblastí světa, avšak pouze přibližně 200 druhů řazených do tří podčeledí dokáže vyzařovat světlo. Tyto světélkující linie byly dosud známy pouze z Latinské Ame-

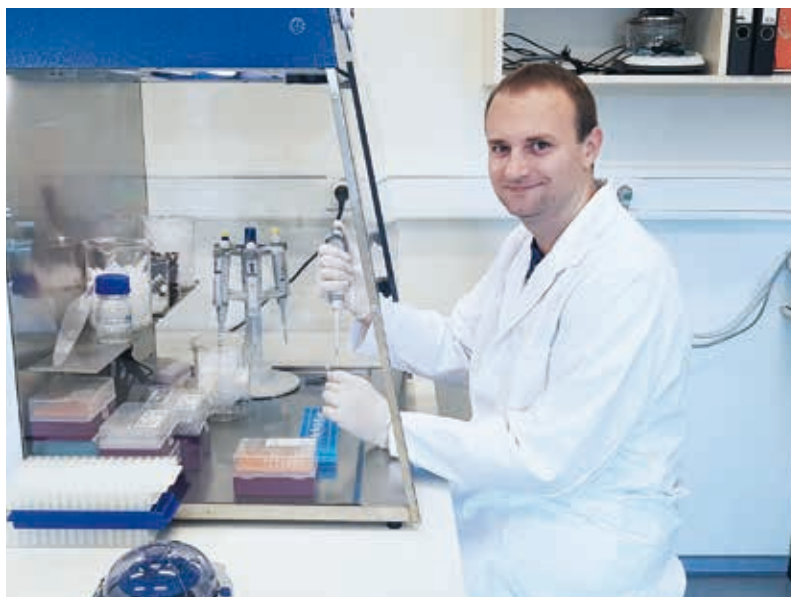
riky a oceánských ostrovů. Objev bioluminiscenčního kovaříka ze subtropických vždyzelených lesů jihozápadní Číny je tedy něčím naprosto výjimečným,“ uvedl Robin Kundrata, který na výzkumu spolupracoval s kolegy Wen-Xuan Bi, Jin-Wu He a Xue-Yan Lie z Chinese Academy of Sciences v Kunmingu a s Chang-Chin Chen z Tianjin New Wei San Industrial Company, Ltd. v Tianjinu.

Čínští entomologové objevili zástupce druhu *Sinopyrophorus schimmeli* v roce 2017 při expedici do lesů západní části provincie Yunnan. Jelikož do té doby nebyl z Asie znám žádný světélkující kovařík, vědci okamžitě začali podrobně zkoumat morfologii nového druhu. Pomocí analýzy sekvencí DNA také zjišťovali jeho příbuzenské vztahy s ostatními skupinami v rámci čeledi. Kombinace unikátní morfologie tohoto brouka spolu s fylogenetickou analýzou 16 genů prokázala, že nově popsany druh patří do dosud neznámého

rodu a reprezentuje svou vlastní podčeleď kovaříkovitých, která dostala jméno *Sinopyrophorinae*.

„Nově objevený druh kovaříka je velmi zajímavý také svým světelným orgánem. Pozice těchto orgánů se u světélkujících kovaříkovitých brouků liší. Nejčastěji bývají dva párové orgány pouze na hrudi u báze krovek nebo v kombinaci s nepárovým orgánem na zadečku, přičemž přítomnost pouze nepárového zadečkového bioluminiscenčního orgánu byla dosud zaznamenána jen u jednoho oceánského rodu,“ vysvětlil Robin Kundrata.

Zatímco hrudní orgány světélkují zeleně, zadečkový orgán u dosud známých linií produkuje žluté, oranžové či červené světlo. „*Sinopyrophorus* je unikátní tím, že má pouze nepárový zadečkový orgán, který svítí zeleně. Objev tohoto druhu vrhá nové světlo, a to doslova, na geografickou distribuci a evoluci bioluminiscence u kovaříkovitých brouků,“ upozornil vědec.

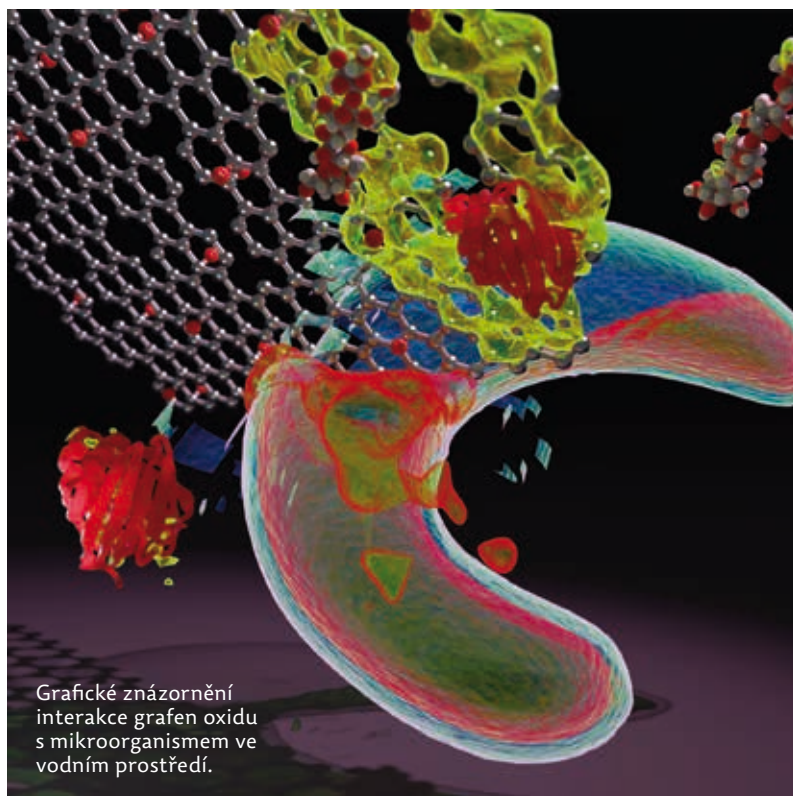

Upravený grafen umí zatočit s mikroorganismy ve vodě. A naopak

Významný příspěvek do debaty o možném negativním vlivu uhlíkových nanomateriálů na mikroorganismy přítomné ve vodním prostředí přinesli vědci z Regionálního centra pokročilých technologií a materiálů (RCPTM) Univerzity Palackého ve spolupráci s kolegy z Botanického ústavu Akademie věd ČR. Potvrdili, že za určitých okolností se chemicky upravený grafen dokáže proměnit v „nanožiletku“, která poškozuje řasy přítomné ve vodě. Po čase se však jednobuněčné organismy dokáží těmto mechanickým útokům účinně bránit.

Chemicky oxidovaný grafen je jedním z nejméně studovaných 2D materiálů současnosti. Na rozdíl od samotného grafenu se oxidovaný grafen (grafen oxid) ve vodě velmi dobře rozptýluje a nabízí tak velký aplikační potenciál například v biomedicíně při cíleném transportu léčiv, v nových technologiích ukládání energie a řadě environmentálních technologií. Bylo prokázáno jeho využití například při odsolování mořské vody nebo odstraňování znečišťujících látek z vod. „V této souvislosti si vědecká komunita již dlouho klade otázku, zda oxidovaný grafen může negativně ovlivnit mikroorganismy přítomné v povrchových vodách. Cílem našeho výzkumu bylo nalézt mechanismus interakce těchto uhlíkových 2D materiálů s řasami a sinicemi, které jsou základní složkou v potravinovém řetězci ve vodním ekosystému,“ uvedl hlavní autor práce Tomáš Malina z RCPTM.

Vědci připravili tři chemické formy nanomateriálu s různou mírou oxidace. „Grafen, který měl na svém povrchu nejvyšší množství funkčních skupin, fungoval podobně jako velmi tenká čepel nože či žiletka, která narušovala membrány buněk. Naopak grafenové materiály s větším množstvím navázaných funkčních skupin tuto schopnost neměly. Tento poznatek je zcela nový. Komplexní mechanismus chování oxidovaného grafenu v kontaktu s těmito jednoduchými organismy a především vliv chemického složení na celkovou ekotoxicitu těchto materiálů doposud nebyl popsán,“ doplnil Malina, který výzkum s kolegy prováděl v rámci svého doktorského studia.

Důležitým zjištěním je i to, že mikroorganismy si dokáží vůči působení takového 2D „nanožiletka“ vytvořit obranné mechanismy. „Na příkladu řas jsme prokázali, že nejničivější dopad na tyto mikroorganismy byl pouze v prvních hodinách interakce. Pak řasy začaly produkovat proteiny a uhlovodíky a těmito molekulami obalily grafen oxid tak, že už jim nemohl škodit. Ukazuje se tedy, že environmentální riziko grafenových materiálů není až tak velké. V dlouhodobém měřítku

jsou i velmi jednoduché organismy schopny se jim ubránit,“ řekl Blahoslav Maršálek z RCPTM a z Botanického ústavu Akademie věd ČR, kde se experimenty na řasách a sinicích prováděly.

Práce, kterou publikoval odborný časopis Carbon, navazuje na dlouhodobý výzkum RCPTM týkající se interakcí nanomateriálů s biosystémy a mikroorganismy. V minulosti zdejší vědci například našli metodu, jak překonat vyvinutou rezistenci bakterií vůči nanostříbru, jak měřit teplotu v živých buňkách pomocí uhlíkových nanočástic nebo jak diagnostikovat významné biomolekuly pomocí magnetických nanomateriálů.

Univerzitní knihovna: stále otevřeno

Otevřeno 24 hodin denně, sedm dní v týdnu, kvalifikovaný a přívětivý personál, komfortní odpočinkové zóny a na skladě 570 074 položek. To nejsou údaje o dobře zásobeném nákupním centru. V tomto režimu funguje Knihovna Univerzity Palackého. Ústřední knihovnu, v níž sídlí i Britské centrum, najdete na Biskupském náměstí ve Zbrojnici, v jejíž dlažbě jsou vetknuta Komenského slova „Ze zbrojnic udělejte biblioték“. Pobočky – oborové knihovny – pak na fakultách UP.

Jak tedy vypadá taková bibliotéka dneška? Kdo čeká jen dlouhé regály přečpané knihami, bude víc než překvapen. Knihy? Jistě, ale také pohodlné zázemí, k němuž patří třeba: speciální akustická křesla a pohovky, díky kterým si student může vytvořit svůj tichý ostrůvek, pódium s koberec, kde se dá uvelebit na polštářích, deky, když začne být při studiu zima atd. A technika: wifi je samozřejmost, kdo si

zapomene nabíječku, flash disk, tablet či notebook, může si půjčit. Kdo je sova a rád se učí v noci, využije služeb noční studovny.

A z čeho se v roce 2019 čerpají v univerzitní knihovně informace? O klasických knížkách už byla řeč, nezbytný předpoklad pro studium dnes ale tvoří „EIZ“, tedy portál elektronických informačních zdrojů. Kdo se k němu připojí, dostane se do téměř nekonečného světa všech možných multi-oborových databází, ke statisícům časopisů, fulltextů ze všech oborů.

Jenže co by byla knihovna bez knihovníků? „Po celá staletí postačovalo vyhledat tu správnou knihu. S 21. stoletím ale přišly požadavky na zcela nové vlastnosti knihovníka. Toho dnešního ideálně představují tři role: učitel – kreativec – všeuměl. Knihovník dneška ovládá nejen knihovnictví jako tradiční obor, ale je doma na počítači, na sociálních sítích,

v propagaci, marketingu, umí si hrát, má fantazii na vymýšlení aktivit, které baví dnešní studenty, vyučuje přístupy k databázím, citačním rejstříkům, ovládá rešerše, přednáší na konferencích, organizuje výstavy, spravuje web knihovny. Angličtina je pak samozřejmostí stávajícího století,“ vypočítává ředitelka Knihovny UP Helena Sedláčková.

A nad otázkou, kdy i knihovníky nahradí všudypřítomné automaty, se pousměje: „V západních knihovnách se rozšiřuje trend samoobslužného odbavování: návštěvník si díky technologiím potřebnou literaturu najde sám, vypůjčí si ji i vrátí, aniž by přišel do kontaktu s knihovníkem. Já jsem ale přesvědčena, že knihovna by neměla být nikdy prázdná, že by v ní měl student nebo akademik vždy najít člověka, s nímž si může promluvit, se kterým se může poradit. Podle mě do knihovny, a univerzitní zvláště, patří knihovník.“

text: Milada Hronová
foto: Gabriela Knýblová

portrét

A full-length portrait of an elderly man with white hair and a beard, standing in a hallway. He is wearing a grey blazer over a light-colored striped shirt and light-colored trousers. The hallway has a carpeted floor and several doors on either side. The lighting is soft and even.

Jiří Černý
emeritní profesor
katedry romanistiky

Jiří Černý (* 1936)

Emeritní profesor FF UP. Působí na katedře romanistiky. Po absolutoriu španělské a ruské filologie na FF UP v roce 1959 pracoval několik let jako lektor českého jazyka pro zahraniční studenty v Mariánských Lázních a jeden rok jako překladatel a tlumočnick v Havaně. V roce 1963 se vrátil na katedru romanistiky FF UP. Po několikerém zrušení byla obnovena po roce 1989 a Jiří Černý ji vedl v letech 1989–2009. V roce 1993 byl jmenován docentem, v roce 1998 profesorem. Specializuje se na španělskou, portugalskou a obecnou lingvistiku. Za výjimečné úsilí o prohlubování vztahů mezi Španělskem a Českou republikou získal Řád Isabely Katolické. Přednášel na univerzitách ve Španělsku, Portugalsku, Polsku, na Slovensku, na Kubě, v Mexiku, Chile, Brazílii a USA. Ve své vědecké činnosti se věnoval řadě témat z oblasti obecné a španělské lingvistiky.

Jako malý kluk inklinoval k přírodním vědám. Dokonce měl i sbírku motýlů. Kromě toho však vysedával u rádia. Fascinovala ho změť cizích jazyků. Nerozuměl jim, proto byl rád, když ho hned po válce dala máma na angličtinu. To mu bylo deset. Angličtinu chtěl později i studovat, ale nakonec na Univerzitě Palackého absolvoval španělskou filologii. V době komunistického režimu však nevěřil, že by se vůbec kdy setkal s živým Španělem či Portugalcem, natož s Brazilcem.

Z Mariánek až do Havany

Učit začal latinsko-americkou třídu v Mariánských Lázních. „Hispanistů bylo tehdy málo, a tak když jsem se po škole dověděl, že ministerstvo školství hledá učitele češtiny pro třídu z Latinské Ameriky, neváhal jsem ani minutu. Učil jsem zahraniční studenty česky, aby v dalších letech mohli absolvovat některou z vysokých škol. Po této třídě jsem pak učil i jedinou brazilskou třídu, která se u nás kdy objevila,“ vzpomíná na první roky své praxe.

Psal se rok 1961, když vůbec poprvé odletěl i s manželkou do havanského překladatelského střediska kubánského ministerstva školství. „Byl jsem mladý a plný romantiky a Kuba mě nadchla stejně jako kubánská revoluce,“ říká a jedním dechem dodává: „V šedesátých letech došlo k jakémusi uvolnění v celém světě, nejen v tehdejší Československu. Vše se soustřeďovalo proti konzumní společnosti, mluvilo se o rovnoprávnosti žen, rozpadal se koloniální systém. A k této atmosféře patří i Kuba, kde do roku 1959 vládla hrozná diktatura. Do Havany přišli ‚vousatí banditi‘, jak revolucionáře v únoru 1959 ještě nazval Oldřich Bělíč. S Fidelem Castrem

a Che Guevarou jsem měl později možnost se potkat. Castrovo charisma mě velmi přitahovalo. I dnes studentům říkám: nic na světě není černobílé.“

Srdce patří Granadě

Kubánská revoluce změnila i studium na Univerzitě Palackého. „Když jsme se v šedesátých letech stali spojencem této země, počty studentů španělské filologie na UP rapidně vzrostly. Z malého oboru se čtyřmi studenty se v roce 1965 stala oborem s jejich největším počtem. Do prvního ročníku tehdy nastoupilo padesát studentů.“ V uvolněném a nadějném ovzduší 1968 ještě Jiří Černý vycestoval na romanistický kongres v Bukurešti. Domluvené stipendium do Portugalska, které už zastínila okupace Československa, vnímal velmi nejistě. Vsadil však na to, že okupanti ještě nebyli pány situace. A vyplatilo se to. Štěstí mu přálo hned dvakrát. Po návratu z Portugalska v červnu 1969 dostal nabídku zase za Pyreneje odjet. Vyrazil do Madridu na postgraduální kurz španělské lingvistiky... Když se vrátil, psal se už rok 1970.

„Situace u nás se neustále zhoršovala. Po roce 1968 španělskou filologii zrušili. V historii UP už podruhé. Po letech, kdy jsem mohl vycestovat na Západ, bylo přede mnou, nestránkem, dalších téměř dvacet let, kdy doslova spadla klec,“ vzpomíná.

Přešel na katedru bohemistiky a přednášel dějiny lingvistiky, fonetiku a fonologii, občas i obecnou lingvistiku. A taky se začal učit polsky. Především kvůli kurzu námořního jachtingu v polské Trzebieži. „Polštinu jsem využil pracovně hned v roce 1973. Univerzita Palackého slavila 400 let od své-

ho založení a tehdejší rektor pozval rektora Univerzity Marie Curie-Sklodowské. Místo něho přijel vedoucí tamní katedry romanistiky Jerzy Falicky a hned bylo opět nakročeno k tomu, abych vycestoval. Chyběl jsem tam totiž kvalifikovaný lingvista pro obor španělština. Doba byla složitá, ale nakonec se to podařilo. Pět let jsem dojížděl do Lublinu a přispěl k rozvoji jejich hispanistiky,“ říká. Univerzita mu za práci v roce 2003 udělila i titul čestného profesora.

Jiří Černý přednášel i na Slezské univerzitě v Katovicích, v Bielsko-Bialé a také pomáhal konsolidovat studium hispanistiky na Univerzitě Mateja Bela v Banské Bystrici. Podobné byly jeho aktivity i ve Španělsku, kde během svého působení na Univerzitě v Granadě založil českou sekci studia slovanské filologie. Ostatně Granada hrála v jeho životě velkou roli. Okouzila ho už v roce 1969, kdy do ní dostopoval z Lisabonu. Podruhé ji navštívil v roce 1992 při příležitosti konference a vyjednal tam spolupráci v rámci projektu TEMPUS. Po skončení tohoto projektu tam vedl i lektorát z češtiny. „Granada mi přirostla k srdci. Autem jsem tam cestoval asi pětadvacetkrát a vždy, když jsem přijížděl a spatřil

kulisy Sierry Nevady, byl jsem naměkko. Tam bych si dovedl představit žít trvale.“

Učitel se musí slušně chovat

Ve svém životě, do něhož patří i dvacetileté vedení katedry olomoucké romanistiky, se potkal s řadou mimořádných osobností. Už z dob studií má úzké vztahy s Josefem Jařabem, Františkem Mezihorákem, ve vzpomínkách se vrací k Miroslavu Hořínkovi. Cení si Jaroslava Macháčka a jeho obecně-lingvistických seminářů pro asistenty. Rád vzpomene na vynikajícího lingvistu Luíse Filipa Lindleye Cintru, s nímž pracoval na dialektologickém výzkumu v Portugalsku. Za mimořádného přítele považuje Czesława Grzesiaka. „Nikdo z těch, které jsem dosud poznal, nemá blíž k Bohu než on,“ říká.

Jeho životním dílem je třídílný slovník americké španělštiny, za který získal cenu Slovník roku 2019. Pokud jde o vědu a výzkum, má na svém kontě na 260 článků a 13 knih. „Nyní si dávám oddech. Rád bych ale ještě napsal článek o španělských slovních tvarech, které v češtině neexistují. Například sacacorchos, rompehielos, matamoros a podobně,“ uvádí. V současné roli emeritního profesora je spokojený.

Úvod do studia jazyka pro prváky učí dvě hodiny týdně s cílem seznámit je se základy, o nichž pak slyší celé studium. „Mívám tak stovku studentů, které v lednu zkouším. Nelíbí se mi testy, chci každého studenta vidět zblízka, a tak tady vysedávám celý leden.“

I dnes přednáší zásadně bez papíru a improvizovat se nebojí. Jazyk má podle něj totiž dvě varianty. Jednu na poslouchání a druhou na čtení. „V tištěné podobě používáte delší věty a člověk si může zvolit tempo, v jakém je čte. Když mluvíte, používáte kratší věty. Takové, aby je posluchači stačili sledovat. Mám vyzkoušeno, že by usnuli, kdybych jim něco dlouze četl,“ říká zkušený pedagog. Vysokoškolský učitel by podle něj měl dobře učit. Měl by taky publikovat, věda a výzkum mu nemohou být cizí. Měl by být i organizačně zdatný a hlavně, měl by se slušně chovat k ostatním. „Jen těžko najdete někoho, kdo by všechna kritéria splnil. Já nikdy ale neslevil ze slušného chování. Jestli někdo výborně učí a je slabší ve vědě, nevadí. Jestli je někdo vědecky aktivní, nemusí být třeba organizačně schopný,“ dodává hispanista, jemuž v českých tvářích chybí především víc španělského úsměvu.

„I dnes studentům říkám: nic na světě není černobílé.“

Josef Jařab
emeritní rektor UP

S kolegou a kamarádem Jiřím Černým se známe už přes půl století. Za tu dobu jsem poznal, že je mu možno vždy věřit a také mu svěřovat náročné úkoly, čehož jsem měl možnost sám plně využít. Jorgeho – jak se mu mezi přáteli říká – prostě uznávám. Ale přiznám se, že mu ledaco i trochu závidím: Třeba jak se mění v železného muže, když usedne za volant, což praktikoval po léta mezi Olomoucí a Lublinem, ale i na cestách po Pyrenejích. A taky že může díky datu oslavovat své narozeniny jen jednou za čtyři roky. Takže proti očekávání mládne. Ono slavit narozeniny vlastně není žádná sláva.

Lenka Zajícová
proděkanka FF UP

Pro všechny může být inspirací jeho donkichotská, zdánlivě naivní a zároveň odzbrojující snaha pouštět se do očividně nemožných a nesplnitelných projektů, které svou cílevědomou pílí a pozoruhodnou efektivitou dokáží dovádět ke křivenému výsledku, a tím své okolí znovu a znovu usvědčovat z přílišné malomyslnosti. Obdivuhodný je také jeho vztah ke studentům: velkorysost, tolerance, pochopení, podpora, humor, ale i svoboda, se kterou však přichází velká zodpovědnost – nezklamati.

Pod nejlepší právnickou publikací roku 2018 jsou podepsaní olomoučtí odborníci

Jak vypadá nejhodnotnější právnická publikace vydaná v Česku v roce 2018? Má přes 1700 stran, autorský tým na ní pracoval intenzivně přes dva roky a má toho hodně společného s Právnickou fakultou Univerzity Palackého. Prestižní Autorskou cenu Společnosti Karlovarské právnické dny za rok 2018 získal komentář k novému občanskému zákoníku: Občanský zákoník IX. Svazek, § 2894–3081 Závazky z deliktů a z jiných právních důvodů. Jako vedoucí autorského týmu jsou pod ním podepsaní Filip Melzer a Petr Tégl, kolegové z katedry soukromého prá-

va a civilního procesu olomoucké právnické fakulty.

K návrhům na udělení Autorské ceny je oprávněno na dvě stě českých osobností, předních odborníků z oblasti právní teorie a praxe. A právě hlasy nominátorů rozhodují. „Při pohledu na seznam možných nominátorů nás cena samozřejmě velmi těší. Navíc je ohodnocením naší práce v reálném čase. I z tohoto důvodu nám cena dělá radost,“ řekl Filip Melzer, který sám napsal podstatnou část oceněného svazku.

Devátý svazek komentáře k novému občanskému zákoníku je věnován závazkům

ze zákona, největší část analyzuje problematiku náhrady škody, nekalé soutěže a bezdůvodného obohacení. Spolu s vedoucími autorského týmu na něm pracovalo dalších 11 spoluautorů.

Filip Melzer a Petr Tégl z olomoucké právnické fakulty na komentáři k novému občanskému zákoníku pracují s kolegy již více než osm let. Zatím jim vyšly čtyři svazky, z toho jeden dvoudílný. A právě ten dvoudílný, IV. svazek zaměřený na rodinné právo, již získal Autorskou cenu Společnosti Karlovarské právnické dny za rok 2016. (eha)

Francouzské velvyslanectví ocenilo práci doktorandky z FF

Každoročně oceňuje Francouzské velvyslanectví v Praze nejlepší mladé výzkumníky z českých univerzit a výzkumných institucí. Za jejich mimořádné vědecké úspěchy napříč obory jim uděluje prestižní ceny. V oblasti humanitních a společenských věd letos získala třetí místo Ludmila Lacková z katedry obecné lingvistiky filozofické fakulty.

Cena, ve které se doktorandka filozofické fakulty prosadila, nese jméno francouzského filozofa Jacquesa Derridy. Jejím smyslem je vyzdvihnout nejlepší výzkumné práce českých studentů doktorského studia v oblasti společenských a humanitních věd. „Dizertační práci, díky které jsem

získala ocenění, jsem psala pod dvojitým vedením – vedle Univerzity Palackého ještě i ve spolupráci s boloňskou univerzitou. Práci jsem nazvala Linguistic approach to protein folding: towards semiotic descriptions of living systems a věnuji se v ní aplikaci lingvistických metod a teorií na biologické procesy,“ uvedla Ludmila Lacková, která působí jako odborná asistentka na katedře obecné lingvistiky a zabývá se sémiotikou, biosémiotikou a obecnou jazykovědou. Z ceny má radost, protože ji získala navzdory tomu, že její téma bylo interdisciplinární a překračovalo rámec humanitních věd. (map)

Tomáš Pluháček z PŘF získal za detekci povýstřelových zplodin na otiscích prstů prestižní Cenu Shimadzu

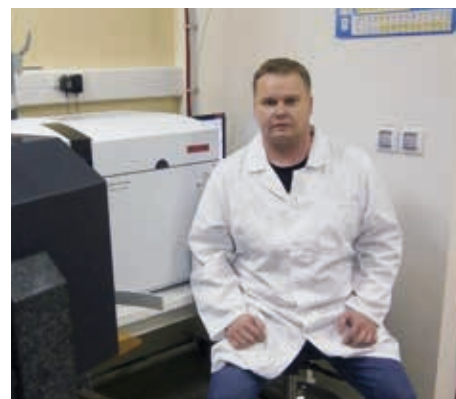
Hledání pachatelů závažných trestných činů, při kterých byla použita střelná zbraň, by v budoucnu mohla usnadnit unikátní metoda detekce a klasifikace povýstřelových zplodin na otiscích prstů, za kterou její autor Tomáš Pluháček z katedry analytické chemie Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého získal prestižní Cenu Shimadzu pro mladé vědecké pracovníky do 35 let. Ocenění za práci s názvem Forenzní identifikace střelce – LA-ICP-MS zobrazování povýstřelových zplodin chemik Pluháček převzal na zářijovém 71. sjezdu chemiků v Horním Smokovci.

Policejní vyšetřovatelé nyní dokážou zjistit povýstřelové zplodiny například na šatech či lidské kůži, avšak nejprve musí podezřelou osobu vypátrat, což zpravidla není lehký úkol. Díky nově vyvinuté metodě analýzy chemického složení povýstřelových zplodin na otiscích prstů, které kriminalisté zajistí na místě činu, lze v laboratorii a poté v daktyloskopické databázi přesně a poměrně rychle zjistit, kdo zmáčkl spoušť střelné zbraně, s níž byl trestný čin spáchán.

Povýstřelové zplodiny mají podobu kulovitých částic a svým chemickým složením odpovídajícím střelné zbraní, projektilu a nábojnici. „Bohužel žádná z doposud používaných metod nebyla schopná určit vzájemný vztah mezi biometrickými informacemi a corpus delicti, tedy předmětem doličným, což je v našem případě přítomnost povýstřelových zplodin,“ podotkl Tomáš Pluháček.

Výsledkem výzkumu, na kterém spolupracovali také Martin Švidrnoch, Vitězslav Maier, Vladimír Havlíček a Karel Lemr, je LA-ICP-MS zobrazovací metoda umožňující detekci a klasifikaci povýstřelových zplodin na otiscích prstu či jejich fragmentu a současně tyto výsledky korelovat s průběhem papírných linií.

„Je to ocenění, kterého si velice vážím. Je nejen mým, ale i mých kolegů, kteří se na tomto výzkumu podíleli. Prezentovaná práce byla součástí disertační práce zaměřené na využití hmotnostní spektrometrie s indukčně vázaným plazmatem v klinické a forenzní analýze,“ uvedl Tomáš Pluháček. (cho)

Univerzita se podílela na výzkumu věnovaném chování dětí na internetu

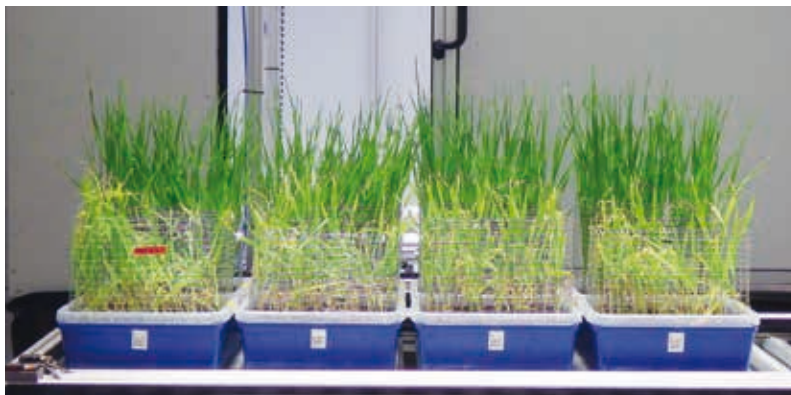
Více než polovina dětí ve věku 13 let navštěvuje sociální sítě, přestože nesplňuje minimální věkový limit pro jejich používání. Velmi rychle roste i počet těch dětí, které využívají čínskou sociální aplikaci TikTok. Informace přinesl jeden z největších výzkumů v oblasti chování dětí na internetu. Podílelo se na něm Centrum prevence rizikové virtuální komunikace pedagogické fakulty.

„Zjistili jsme, že děti tráví na internetu nejvíce času na sociálních sítích. Víc než polovina dotazovaných mladších 13 let navštěvuje sociální sítě, přestože nesplňuje minimální věkový limit pro jejich používání. Co se týká využívaných online nástrojů, socnetů a messengerů, dominuje u dětí YouTube, následovaný Facebookem, Facebookem Messengerem a Instagramem.

Alarmující je však to, že velmi rychle roste počet dětských uživatelů čínské sociální sítě TikTok. Aktuálně ji využívá víc než čtvrtina českých dětí. Oslovuje především malé děti, často ve věku 10–12 let,“ řekl Kamil Kopecký, vedoucí Centra prevence rizikové virtuální komunikace PdF. Výzkum se zaměřoval i na rizikové chování dětí na internetu a přinesl výsledky týkající se kybernetické agrese, v samostatné části se vědci věnovali i dětem a mobilním telefonům.

Výzkum provedla v uplynulém půlroce Společnost O2 společně s Centrem prevence rizikové virtuální komunikace PdF UP. Je to jeden z největších českých výzkumů v oblasti chování dětí na internetu. Zúčastnilo se ho 27 177 respondentů ve věku 7 až 17 let. (map)

úspěchy

Nová metoda umožní efektivní a rychlé hodnocení fenotypu rostlin

Rychlou, šetrnou a jednoduchou metodu pro hodnocení fenotypu rostlin, tedy jejich vlastností a znaků v závislosti na prostředí, vyvinuli vědci z Centra regionu Haná pro biotechnologický a zemědělský výzkum. Díky ní umějí mnohem efektivněji než dosud zmapovat, jak se rostlina dokáže vyrovnat se stresem, například suchem. Pomoci může šlechtitelům, výzkumníkům i v agrochemickém průmyslu při vývoji antistresových látek.

Metoda kombinuje prvky velkokapacitního screeningu, obrazové analýzy a sta-

novení jednoduchých metabolitů. Stěžejní sledovanou vlastností je výška porostu, která se mění v závislosti na stresu a adaptaci rostliny na něj. „Tato vlastnost současně úzce souvisí s obsahem některých biologicky aktivních látek v rostlinách, především určitých polyaminů, které pak slouží jako markery reakce na stres. To lze využít jak při výzkumu pro porovnání velkého množství transgenních linií, tak při šlechtění,“ uvedla jedna z autorek studie, kterou nedávno publikoval časopis *Frontiers in Plant Science*, Cintia F. Marchetti.

Automatizované systémy pro fenotypizaci rostlin umožňují rychlé a neinvazivní vyhodnocování vlastností rostlin. S jejich pomocí lze následně vybrat odrůdy, které nejlépe odolávají stresovým podmínkám. „Nová metoda navazuje na naše předchozí práce a na snahu využít fenotypizaci nejen v kontrolovaných podmínkách na modelové rostlině huseníčku, ale i v polních podmínkách, a mít tak větší přesah do praxe,“ řekl další ze spoluautorů Lukáš Spíchal. Vědci metodu ověřili na ječmeni, ale lze ji uplatnit i u dalších hospodářsky významných plodin. (srd)

Mistryně Evropy: Klára Hricová na divoké vodě, Tereza Janošíková v orientačním běhu

Jedna studuje rekreologii, druhá bude porodní asistentkou, jedno však mají společné. Ve sportovních disciplínách, kterým se věnují, dosáhly na titul mistryně Evropy.

Tereza Janošíková si vyběhla zlatý hattrick na historicky prvním evropském mistrovství univerzit v orientačním běhu, které v létě hostila Olomouc a okolí. „Je to krásný pocit dosáhnout na nejvyšší stupínek vítězů, zvlášť na rodné Hané. Medaili si moc vážím. A jsem ráda, že se povedlo dostat jméno Univerzity Palackého do popředí a že naše univerzita obsadila krásné druhé místo v žebříčku zúčastněných škol,“ uvedla studentka fakulty tělesné kultury, která patří k současným největším nadějím českého orientačního běhu. „Myslím, že celá akce zanechala v závodnicích jen pozitivní ohlasy. Pořadatelé odvedli skvě-

lou práci, stejně jako třeba pracovníci naší menzy. Určitě jsem mezi účastníky nebyla jediný spokojený strávník,“ dodala.

Mistryně Evropy se mohou pochlubit i na fakultě zdravotnických věd, kde studuje kajakářka Klára Hricová. Vloni se jí i kvůli maturitě a přijímacími příliší nedářilo, s letošními výsledky ale může být spokojená. „První místo v hlídkách, kdy jedeme tři lodě jako tým, je krásné. I se čtvrtým místem v individuálním závodě jsem spokojená, ani jsem neměla takové cíle,“ řekla členka oddílu kanoistiky SK UP k úspěchu na mistrovství Evropy ve Slovinsku. Během léta si vyjela také druhé místo v hlídkách na mistrovství světa do 23 let, druhé místo na mistrovství České republiky nebo třetí místo v celkovém pořadí České republiky. (vim)

UP se výrazně posunula v prestižním „šanghajském“ žebříčku

Univerzita Palackého dosáhla svého dosud nejlepšího umístění v mezinárodním žebříčku vysokých škol ARWU Academic Ranking of World Universities. Mezi tisícovkou hodnocených univerzit se umístila na 501. až 600. pozici, meziročně si polepšila o sto míst. V republikovém srovnání skončila druhá za Univerzitou Karlovou a oproti předchozímu roku přeskočila Masarykovu univerzitu.

„Umístění Univerzity Palackého na hranici nejlepších 500 univerzit světa ukazuje, že jsme za posledních pár let ušli obrovský kus cesty. Za to patří poděkování všem zaměstnancům, protože je to výsledek kolektivní snahy. Považují výsledky jednoho z nejprestižnějších rankingů světa za skvě-

lou vizitku naší práce, a skutečnost, že se UP umístila na druhém místě v ČR, je zavazující. Máme na to proniknout definitivně do elitního klubu nejlepších univerzit světa, ale musíme pořád tvrdě pracovat,“ komentoval výsledek rektor Jaroslav Miller.

Českou republiku v hodnocení zastupuje sedm vysokých škol. Olomoucká univerzita zlepšila své pozice hned v polovině sledovaných ukazatelů, konkrétně v počtu vysoce citovaných výzkumných pracovníků podle Clarivate Analytics, počtu publikací v časopisech Nature a Science a akademické výkonnosti.

Šanghajský žebříček zkoumá také jednotlivé obory přírodních, lékařských a tech-

nických věd, věd o živé přírodě a společensko-vědních oborů. Nejstarší moravská univerzita si nejlépe vedla v zemědělských vědách, kde obsadila 151. až 200. místo. Ve fyzice se UP umístila na 301. až 400. místě. Na 401. až 500. pozici figuruje v chemii, biologických vědách, ve farmacii a také v oborech ekologie a veřejné zdraví, v nichž se v rankingu umístila poprvé.

Své pozice UP potvrdila v dalším rankingu tzv. Velké trojky – THE World University Rankings. Stejně jako v předchozích dvou letech i letos v něm figuruje spolu s Masarykovou univerzitou na 601. až 800. místě, z tuzemských univerzit si lépe vedla jen Univerzita Karlova na 401. až 500. (srd)

jazykové okénko

Jazyk evropských i amerických médií se už pár desetiletí pozvolna sblíží s jazykem beletrie: je čím dál tím víc metaforický, subjektivní a vůbec hravý. Projevuje se to mimo jiné v nárůstu všelijakých vynalézavých pojmenování pro věci a události, o kterých publicistika referuje.

Také termín *sametová revoluce*, který je podle pravidel českého pravopisu třeba psát s malým s, patří mezi plody metaforické, neotřelé a bavící publicistiky. Jistě má i svého autora: s velkou pravděpodobností jím byla česká ekonomka, překladatelka, disidentka a polistopadová československá velvyslankyně v USA Rita Klímová (1931–1993).

Pro listopadový převrat je to pojmenování skutečně trefné. *Samet* je totiž, jak jej definuje slovník, „tkanina s nízkým a hustým vlasovým povrchem, vyznačující se hebkostí a leskem“. A taková byla i ta revoluce: tisíce lidí na náměstích tvořily možná vizuálně nízký horizont (např. ve srovnání se sochou knížete Václava na koni), ale hustota semknutí a hlavně odvaha demonstrantů byla nepochybná. Hebkost pak byla asi v tom, že se revoluce obešla bez obětí na životech, a její lesk tehdy viděl celý svět. Také v cizích jazycích se „sametovost“ československých událostí z listopadu 1989 projevuje v terminologii: např. v němčině má naše revoluce přívlástek *Samtene*, v angličtině *Velvet* a v ruštině *Bárchatnaja*.

Ve slovenštině se pro události z listopadu 1989 vžil jiný název, totiž: *nežná revolúcia*. Je to nejspíš náhoda, že se na Slovensku *samet*, totiž slovensky *zamat*, v tomto spojení neujal. Ale i tady by se snad nabízel vysvětlení „nenáhodné“. Jedním z častějších stereotypů, jež uvádějí cizinci, kteří se delší dobu zdržují v českých zemích, je to, že Češi inklinují k nepřímosti pojmenování věcí. Že naše vyjadřování o světě a vůbec chování je poznamenáno sklonem k odkazování na společnou, ale jaksi interní zkušenost, která nemusí být při pohledu zvnějšku ani známá, ani pochopitelná. V Česku se prý věci častěji vyrozumívají, než naplno vyslovují.

Ilustrací tohoto dojmu z nás Čechů může být polské frazeologizované slovní spojení *czeski film*, doslova „český film“. Tento frazeologismus označuje v polštině takové životní situace, kdy se děje něco pozoruhodného, divného a hlavně naprosto nevysvětlitelného, pokud jde o příčiny, motivy a smysl jednání zúčastněných osob. Podobný zdroj, tedy setkávání s českou kulturou, která je obsluhována nesrozumitelným jazykem, a nadto je pro cizince těžko prostupná, má zřejmě i německý frazeologismus *böhmisches Dorf*, doslova „česká vesnice“ jako synonymum pro něco neznámého a nepochopitelného. My bychom řekli: *španělská vesnice*.

Je možné, že naše *sametová revoluce* byla pro někoho *czeski film* nebo snad *böhmisches Dorf*. Důležitý je ale výsledek: takových třicet let nepřerušené samostatnosti a více méně úplné svobody, které uplynuly od listopadu 1989, jsme v našich novějších dějinách ještě nezažili.

Názory na příčiny a pozadí definitivního zhroutení komunistického režimu v Československu v listopadu 1989 jsou i po třiceti letech bádání a diskusí dosti různé. Téměř úplná jednota však panuje v názoru, že listopadová revoluce obrátila naše životy k lepšímu. A že byla sametová.

Ondřej Bláha
jazykovědec, FF UP

Autorův pořad Okolo češtiny vysílá Český rozhlas Olomouc každé úterý v 9:45 a 14:45.

Student práv získal jednu z cen kraje za přínos v oblasti životního prostředí

Úspěšný premiérový ročník mají za sebou Ceny Olomouckého kraje 2019 za přínos v oblasti životního prostředí. Výrazně se do něj zapsala i UP. Jednu z cen, za významný počin v roce 2018 v kategorii ovzduší, získal Luděk Plachký, student právnické fakulty. Pořadatelé nominovali soutěžící, o vítězích pak rozhodovala svými hlasy veřejnost. Student práv si nominaci vysloužil za své aktivity zaměřené na legislativní limity ochrany ovzduší a jejich možný vývoj. „Velkou zásluhu na mém úspěchu má Nadační fond Univerzity Palackého, který mi od začátku věřil a mé aktivity podpořil. Cenu vnímám jako potvrzení, že moje práce má smysl, a také jako motivaci do budoucna,“ řekl Luděk Plachký. (eha)

Svět médií představil Daniela Stacha

Ve zcela zaplněné aule pedagogické fakulty debatoval se studenty a akademiky Daniel Stach, moderátor pořadu Hyde Park Civilizace České televize a zároveň i nejmladší laureát Medaile Vojtěcha Náprstka za zásluhy v popularizaci vědy. Jeho přednáška se uskutečnila v rámci konceptu Učitel21. Byla součástí cyklu Svět médií 21. století, který připravuje katedra českého jazyka a literatury a Centrum prevence rizikové virtuální komunikace PDF. (map)

Hokejisté s novým jménem v nové soutěži

V osmičce týmů, které hrají premiérovou sezonu Univerzitní ligy ledního hokeje, jsou i hokejisté olomoucké univerzity, nově pod jménem HC Univerzita Palackého v Olomouci. „Tato liga je revoluce v univerzitním hokeji u nás a je to pro nás výzva. Mimo jiné i proto, že jako zástupci klubů vidíme do chodu ligy a máme možnost ho sami ovlivňovat. To je pro nás důležité,“ řekl předseda klubu Dominik Pudělka. Svůj dres v nové podobě a s čestnou jedničkou na zádech dostal i rektor Jaroslav Miller. (vim)

Květiny z univerzity na celý rok

Křehká krása květin je motivem hned dvou kalendářů, které na rok 2020 vydala Univerzita Palackého. Autorkou fotografií jak stolního kalendáře „Ze života květin“, tak nástěnného „Krása kvete v detailu“, je fotografka Hana Martinková z UP. Kalendáře nabízí univerzitní obchod a informační centrum UPoint na Horním náměstí v Olomouci. (ipu)

Muzikologie iniciovala vznik knihy

Aktuální a komplexní pohled na populární hudbu nabízí nová kniha s názvem *Popular Music in Communist and Post-Communist Europe / Populární hudba v komunistické a postkomunistické Evropě*. V angličtině ji vydalo německé vydavatelství Peter Lang a společně s Janem Blümlm z katedry muzikologie FF se na ní podílelo na pětadvacet autorů.

„Jde o poměrně význačnou událost mezinárodního dosahu. Knižní syntéza v podobném rozsahu totiž zatím žádná nevyšla,“ uvedl Jan Blüml z katedry muzikologie FF.

(map)

1969!

To je rok absolutoria několika desítek někdejších studentů pedagogické fakulty, kteří se po padesáti letech vrátili do Olomouce, aby při zlaté promoci obnovili svůj akademický slib. Zlaté promoce byly součástí Dnů pro absolventy pedagogické fakulty, jejichž program kromě slavnostních aktů zahrnoval i prohlídku bývalé budovy fakulty na Žerotínové náměstí. „Jsme velmi potěšeni a dojatí, že jste vážili cestu a přijeli za námi,“ přivítala absolventy proděkanka PdF Petra Šobánková.

(ipu)

Deník na zážitky

Deník, který v létě do světa vypustila cyrilometodějská teologická fakulta a do kterého může každý zapsat své zážitky, myšlenky nebo třeba tipy na zajímavosti, stále koluje mezi lidmi. Ocitl se mimo jiné i na Policejním prezidiu ČR. „Byli bychom rádi, kdyby se kolem Vánoc deník vrátil, ideálně plný, a mohli bychom udělat nějaké vánoční posezení se všemi fanoušky a pisateli,“ uvedla jedna z autorek nápadu Romana Mazalová.

(vim)

Případ mrtvého nebožtíka

Univerzita Palackého se opět objeví ve filmu, režisér Miloslav Šmíd majer využil jejich kulis pro parodický snímek *Případ mrtvého nebožtíka*. Filmaři proměnili budovu filozofické fakulty Křížkovského 10

v sídlo policejního prezidia, na lékařské fakultě zavítali na pitevnu a nechali si vybavit nemocniční pokoj. Točilo se i na Konviktu nebo před budovou FF a CMTF Na Hradě. Film, v němž se objeví David Novotný, Martin Myšíčka, Miroslav Táborský nebo Hana Vágnerová, by měl mít premiéru v lednu 2020.

(vim)

Univerzita dostala cenu za internacionalizaci

Za vynikající výsledky v internacionalizaci obdržela Univerzita Palackého prestižní cenu Evropské asociace pro mezinárodní vzdělávání EIAE 2019. Letos je v dané oblasti mezi evropskými vysokými školami nejlepší. Ocenění převzali v Helsinkách na největší evropské konferenci mezinárodního vysokoškolského vzdělávání rektor Jaroslav Miller a prorektor Martin Kudláček.

„Je to týmová práce všech kolegů na univerzitě za posledních pět let. Všem za jejich práci děkuji. Tato cena je důkazem, že naše snažení má smysl,“ uvedl rektor Jaroslav Miller.

Evropská asociace pro mezinárodní vzdělávání vybírá univerzitu s nejlepší strategií a výsledky v oblasti internacionalizace jednou ročně. Cenu může získat jakákoliv evropská univerzita.

„Ocenění oslavuje vysokoškolské instituce, které prokázaly vynikající výsledky v oblasti internacionalizace. Asociace tak vyzdvihuje úspěšně vyvinuté a implementované internacionalizační strategie a činnosti, které zahrnují, odrážejí nebo propagují tři nebo více hodnot EAIE. Patří mezi ně spolupráce, inspirace, inkluзивita i excelence. Protože se cena uděluje jednou ročně, můžeme říci, že za rok 2019 jsme v tomto žebříčku v Evropě nejlepší,“ řekl Martin Kudláček, prorektor pro zahraničí.

Evropská asociace pro mezinárodní vzdělávání (European Association for International Education – EAIE) je organizace zaměřená na rozvoj internacionalizace v evropském vysokoškolském vzdělávacím prostoru. Je evropským lídrem v internacionalizaci vysokoškolského vzdělávání.

Prorektor UP Martin Kudláček a viceprezidentka EAIE Michelle Stewart při předávání ceny v Helsinkách.

text: Ivana Pustějovská
foto: Gabriela Knýblová

rozhovor

Eliška Wagnerová: Demokracii a právní stát musíme stále hlídat

V ruce brusku, na sobě montérky a před očima odlétávající jiskry z kusu opracované ocele. Mladá dělnice – jiskrařka. Komunistický režim se rozhodl, že se dívka namísto studia musí zocelit v hutích. A tak pozorně sleduje jiskry a s každým dalším malým světýlkem v ní sílí přesvědčení, že tohle nebude její osud... Už tehdy, v osmácti devatenácti na směně v kladenské fabrice, ji štvála nespravedlnost a chtěla stát na straně práva. V polovině šedesátých let sotva mohla tušit, že jednou ve stejné, ale vlastně úplně jiné zemi nebude v montérkách, ale v soudcovském taláru. Předsedkyně Nejvyššího soudu, místopředsdkyně Ústavního soudu, senátorka, ale také emigrantka, servírka, květinářka, novinářka. Eliška Wagnerová.

Co vás přivedlo ke studiu práv? Narodila jste se v roce tzv. Vítězného února, na podzim 1948, tedy v zemi nesvobodné, kde výklad práva určovala jedna strana.

Ano, narodila jsem se do éry budování socialismu, navíc přes zkušenosti nejbližší rodiny jsem byla od mala s režimem konfrontována. Komunisté totiž zavřeli mého strýce, tatínkova bratra, právníka, a celá rodina tím byla ovlivněna. Velmi těžce to nesla moje babička a pochopitelně se to projevovalo i při mé výchově. Ale já jsem se na práva přihlásila až v roce 1968, kdy byl strýc rehabilitován. Navíc jsem byla romantik, a když jsem viděla někde nespravedlnost, chtěla jsem ji pomoci odstranit. To byly moje motivy, a i když pak přišla okupace, tak člověk měl stále v sobě jistý entuziasmus a víru, že to snad nebude až tak zlé. Musím podotknout, že již zmíněná babička z mého rozhodnutí nebyla šťastná, protože byla prozíravá a říkala, že jen Pán Bůh ví, kam se to u nás pozene.

Ten entuziasmus ale nestačil, na počátku 80. let jste odešla do emigrace. Nejprve do Německa, kde jste se postupně po pracích servírek, květinářek a podobně etablovala jako novinářka a expertka na československé právo. Po pár letech jste odjela do Kanady, kde žil váš manžel, exilový novinář Arnošt Wagner. Proč jste se nakonec rozhodla vrátit?

Eliška Wagnerová pronese 11. listopadu na Univerzitě Palackého Výroční přednášku. Tu organizuje UP jednou ročně k počtu prvního rektora obnovené olomoucké univerzity J. L. Fischera.

Do Kanady jsem přišla 1. července 1989 a za pár měsíců přišel listopad... No a manžel, který v Kanadě žil od roku 1968, nás sem do Československa hned hnal na návštěvu. Byli jsme tu už na začátku prosince 1989.

Nebála jste se? Mohlo se ještě ledacos stát a vy jste republiku opustila nelegálně.

Bála jsem se. Havel ještě ani nebyl prezidentem a my oba jsme byli odsouzeni za nelegální odchod. Přemlouvala jsem manžela, ať neblbneme, že nás zavřou. Ale on hrozně věřil, že už to nemůže jít zpátky. Tak jsem ho jako věrná manželka následovala. Byla jsem ale sevřená strachy, protože jsem si dokázala představit možné následky, které si on po dvaceti letech života ve svobodné společnosti neuvědomoval.

Vrátila jste se na počátku devadesátých let, to byly divoké roky a někteří lidé, právníky nevyjímaje, dokázali vydělat velké peníze. Vy jste nechtěla jít do privátní sféry?

V devadesátých letech tady opravdu každý advokát zbohatnul. Ale já jsem po tom vlastně ani netoužila. Mně stačilo slušně se žít. Navíc jsem chtěla jít na Ústavní soud, protože jsem ústavní soudnictví znala z Německa a uvědomovala jsem si, že tento soud bude hrát absolutně hlavní roli v dalším právním vývoji. To mě přitahovalo a u toho jsem chtěla být. Cíleně jsem se přestěhovala do Brna a už druhý den po příjezdu šla na Ústavní soud, kde jsem měla předjednanou práci jako asistentka u tehdejšího předsedy doktora Zdeňka Kesslera.

Máme za sebou třicet let života ve svobodné společnosti, co se nám podle vás z pohledu práva povedlo a co ne?

Nemáme prostor na nějakou celkovou bilanci, takže to bude spíš můj stručný dojem. Myslím, že se nám povedlo udělat docela dobrou ústavu. To je nepochybné. Naopak ekonomický přechod, který byl nutný, se nepodařilo uskutečnit tak, jak by se měl odehrát v právním státě, tedy striktně podle už existujících zákonů. Chápu, že by to bylo těžké a že by to ten proces zpomalilo. Ta kritika zazněla hned v devadesátých letech, kdy vypukla ekonomická euforie a tehdejší premiér Václav Klaus vyhlásil

„úprk ekonomů před právníky“. To nebylo dobré, dodneška je z toho mrzení a vy-nohuje se spousta iniciativ, které poukazují na – ať už domnělé nebo skutečné – zločiny související s privatizací a žádají jejich potrestání. K tomu nemuselo dojít, kdyby se víc dalo na právníky.

Také se říkalo, že musíme na chvíli zhasnout, aby se stihl majetek „rozdělit“...

Já rozumím myšlenku, že se společnost měla rozvrstvit i majetkově. Ale nebylo správné to udělat tak, že zhasneme, a ten, kdo stačí něco uzmut, bude patřit do vrstvy vyvolených. Měli jsme mnohem více při vytváření všech regulí „opisovat“ od s námi srovnatelných západních zemí. V právu se tomu říká recepce, převzetí. Nebyl by to žádný zločin, protože zákon by stejně žil svým československým životem. Zákon jsou totiž jen slova, ale jeho život odráží při interpretaci a aplikaci i sociální, politickou a kulturní realitu. Této možnosti jsme se zřekli, a pokud jsme něco přebírali, tak jsme vyzobávali spíš rozinky. A to je vždycky problém, protože rozinka funguje, když je zasažena do systému, ale pokud je vytržená, tak může být i kontraproduktivní.

Po třiceti letech od roku 1989 už máme novou generaci absolventů právnických fakult, některé z nich jste učila i vy například na Univerzitě Palackého. Tito noví soudci, advokáti a státní zástupci už nemají bezprostřední zkušenost s minulým režimem. Může být ta chybějící historická zkušenost problémem?

Máte pravdu, že ta historická zkušenost jim chybí, navíc mě i docela překvapuje, že ta mladá generace se jakoby víc přiklání k formalistickému pojetí práva...

Promiňte, že vás přeruším, ale není to snazší? Držet se pevně litery zákona, neukazovat vlastní názor a nepodstupovat riziko nějaké veřejné kritiky?

To jistě. Oni samozřejmě argumentují tím, že soudci by měli soudit jen podle zákonů a neměli by tam zanášet nic víc, než je v nich obsaženo. Halí to do hávu dělby moci. Ale já si myslím, že je to spíš nedostatek odvahy a odpovědnosti. A také nedostatek uvědomění si, že za těmi kauzami stojí živí lidé, které může případně takový formalistický přístup velmi poškodit.

Ptám se nejen na historickou, ale i na lidskou zkušenost. Asi je rozdílná,

soudí-li někdo s vašimi životními a pracovními zkušenostmi, a někdo jen vystuduje práva a začlení se do elitního justičního klubu. Vy jste pracovala se studenty, měla jste asistenty. Jsou naši noví právníci dostatečně lidsky vybaveni a vnímaví?

Jak kdo. Já jsem si své asistenty vybírala i podle toho, jak jsou vnímaví i sociálně, tedy jak vnímají společnost, její rozvrstvení a změny, které v ní probíhají. Taky jsem hleděla na to, aby měli pokud možno vedle práv vystudovaný ještě i další obor. Takže jsem tam měla sociologa, politologa, filozofa. Věděla jsem, že tu zkušenost mají sice zprostředkovanou, ale že se s ní cíleně přes studium seznamují. Nepaušalizovala bych, určitě tady bude skupina mladých lidí, kteří si i třeba samostudiem zjednávají jasno v mnoha otázkách, a potom je tady velká skupina, které je to – s odpuštěním – šumák, a ta se pak spíš opírá o ty formalistické postupy.

Když jste končila soudcovskou kariéru, vstoupila jste do politiky a stala se senátorkou. Nehazovala jste se jménem? Sotva která profese se u nás těší menší vážnosti než politika.

To jsem věděla. Jen jsem si poněkud bláhově myslela, že bych i v Senátu mohla přispět ke kultivaci politiky tím, že budu říkat, co jsem se naučila na Ústavním soudu, a nějakým způsobem to kolegům předkládat, aby to vzali v úvahu. Tak úplně se to nepovedlo. Něco se mi sice podařilo, ale na šest let toho bylo žalostně málo. Když bych měla počítat přínosy a ztráty mého působení v politice, tak si myslím, že ztráty právě na image, které jsem utrpěla, byly větší než pozitiva, kterých jsem mohla v Senátu dosáhnout.

S tím jste ale počítala. Když se podívám na vaši biografii, tak zrovna ztráta popularity vás netrápí...

To určitě ne. Ani jako soudce jsem se nemohla ohlížet na to, aby se moje rozhodnutí líbilo co možná největšímu počtu lidí. To nejde. Člověk rozhoduje tak, jak si myslí, že je to po právu a že je to spravedlivé. I za cenu, že nebude populární. Šla jsem do politiky s vědomím, že se budu chovat tak, jak je to ústavně konformní, a bez ohledu na to, jestli se to bude líbit, nebo ne. Je ovšem pravda, že na politika si lidé mnohem snáz bez větších zábran – odpusťte mi ten výraz – otevřou hubu. Ale být oblíbená pro mě nikdy nebyl motiv, a abych v mém věku ještě soutěžila v nějakém žebříčku popula-

rity? Nedělala jsem to dřív a nedělám to ani teď. Když je potřeba, tak hlas zase zvednu a řeknu, co si myslím.

Žijeme v roce 2019 a třicet let po demonstracích proti komunistickému režimu se zase demonstruje, ale proti ministryni spravedlnosti. Co tomu říkáte?

Je v pořádku, že je společnost ostražitá a bdělá. Asi nebylo adekvátní vyvolávat nějaké revoluce, ale člověk by měl pojmenovat nějaké meze jednání a říct, co se mu nelíbí na současném stavu. Když mě pozvali na první brněnskou demonstraci Milionu chviliek pro demokracii, tak jsem řekla svůj názor. A klidně ho zopakuju. Není možné a není normální, aby byl premiér trestně stíhaný, protože to potenciálně zavdává minimálně části společnosti důvod k obávám, že bude ovlivňovat ministry, kteří jsou nějakým způsobem spojení s jeho kauzou – ať už je to ministr vnitra nebo ministryně spravedlnosti. Divím se Marii Benešové, že měla zapotřebí jít do vlády trestně stíhaného premiéra. Měla si uvědomit, že to vyvolá nevoli a u části společnosti to vzbudí přinejmenším podezření, že tam byla dosazena.

A bdělost vůči politikům je namísto i z dalších důvodů. Podívejte se přes hranice – do Polska, do Maďarska. Co tam se děje v soudnictví, jak se politici snaží získávat vrcholné soudy do svého područí. Je přeci hrůza, když jsou soudci cíleně atakováni, dehonestováni, když jsou zveřejňovány detaily z jejich soukromého života a jsou terčem útoků na sociálních sítích, jako se tomu dělo v Polsku. Jak daleko jsme od něčeho takového my? Máme premiéra, který se nechá slyšet, že má na někoho složku, ministryni spravedlnosti, která odpůrcům řekne: „Já mnohé z vás znám z odposlechů!“ To jsou špatné signály, to by nemělo zaznívat. To jsou drobné krůčky k tomu, abychom se eventuálně dostali tam, kde je Polsko nebo Maďarsko. To by byla opravdu tragédie.

Takže i po třiceti letech existence právního státu je potřeba ho stále chránit?

To je neustálá práce, která nesmí nikdy skončit, protože jakési potenciální nebezpečí vždycky číhá a nemůžete ho úplně vyloučit. I v tom nejdemokratičtějších státech. Hlídnání demokracie a právního státu je nikdy nekončící proces a jde jen o to, aby žádná generace neusnula na vavřínech, ale byla si toho vědoma a byla opravdu bdělá a ostražitá a ochotná vyjít do ulic, když to bude potřeba. Neříkám, že tam musí být pořád, ale když se něco začne posouvat špatným směrem, je potřeba na to upozorňovat.

Eliška Wagnerová (* 1948)

Pochází z Kladna, vystudovala práva na Univerzitě Karlově, po studiu pracovala jako podniková právnička a advokátka. V letech 1982–1993 žila v emigraci v Německu a v Kanadě. V Německu pracovala mj. ve Svobodné Evropě jako novinářka a poradkyně pro československé právo. Po návratu působila jako asistentka předsedy Ústavního soudu (1993–1996), pak jako soudkyně Nejvyššího soudu v letech 1996–1998, kdy byla jmenována předsedkyní tohoto soudu. V období 2002–2012 zastávala funkci místopředsedkyně Ústavního soudu. Působí i jako pedagožka, v letech 1994–1999 např. vyučovala ústavní srovnávací právo na Právnické fakultě UP. V období 2012–2018 byla senátorkou Senátu PČR.

Noc vědců – noc plná objevů, experimentů i zážitků

„Na přírodu, pak do pevnosti a pak uvidíme. Ukaž, kde co ještě je,“ skupinka rodičů s dětmi se dívá na displej mobilu a podle speciální aplikace plánuje večerní program. Je pátek 27. září, pár minut před 18. hodinou. Už za chvíli zažije Olomouc noc plnou nejroztodivnějších pokusů, experimentů a skvělých zážitků – začne Noc vědců.

Noc vědců je celorepubliková vědecko-popularizační akce, která zapojuje lidi do inspirujícího prostředí vědy. Otevírají se laboratoře i učebny a vědci se spolu se studenty v tuto noc mění na zasvěcené průvodce. Univerzita Palackého samozřejmě nemohla chybět a připravila bohatý program pro všechny generace.

Každým rokem má tato speciální noc i své motto. Tím letošním byl slogan „Šetrně k planetě“, návštěvníci se tak mohli ledacos dozvědět o stavu naší Země a o tom, jak ji chránit. Na přírodovědecké fakultě zjistili například, jak se využívají odpadní přírodní materiály k výrobě nanočástic nebo jak

pomáhají houby rozkládat organické látky v přírodě, a nechyběly ani informace o šetrném ekologickém způsobu zemědělství. Ledacos si i mohli vyzkoušet vyrobit, třeba zubní pastu pro slony. „Prošli jsme si všech šest pater a nejvíce se nám líbilo určování planet, mlhovin a galaxií. Zkusili jsme si kvíz o vesmíru, ze kterého jsme se dozvěděli další zajímavé informace,“ byla spokojená Blanka Procházková, která přijela se synem z Újezdu u Uničova.

Z přírodovědecké fakulty je to jen skok k Pevnosti poznání, jejíž fasáda se během pátečního večera stala obřím plátnem pro příběh čtyř živelů. Hlavními prvky animace

NOC VĚDCŮ 2019 V ČÍSLECH

Celková návštěvnost ČR: 67 000

Zapojená města v ČR: 30+

Návštěvnost Olomouc: 6 000+

Unikátní přístupy na web: 54 000+

Aktivní uživatelé mobilní aplikace: 4 500+

Organizátoři v Olomouci:
540 studentů a zaměstnanců

Program v Olomouci: 113 položek

byly oheň, voda, vzduch a země. Projekce s prvky videomappingu se odehrála na středové části budovy. Dalším lákadlem byla světelná prezentace s výtvarnou skupinou Chaoscompany nebo virtuální realita, která návštěvníky zavedla do podmořského světa.

Na všech pracovištích se mohli návštěvníci i aktivně zapojit. Na filozofické fakultě si pro ně třeba germanisté připravili ukázky psaní kurentem, na pedagogické fakultě bylo plno například u stanoviště katedry biologie. „Připravili jsme si poznávačku zvířat. V první části mají návštěvníci za úkol rozpoznat na obrázcích deset zvířat. Máme i jejich exempláře. Na druhém stanovišti jsou pak připraveny pytlíky a souměřící podle hmatu poznávají například

svlečku hada. Zatím bych řekla, že často jsou v soutěži šikovnější děti než rodiče,“ hodnotila snažení zájemců Petra Lampová, studentka katedry.

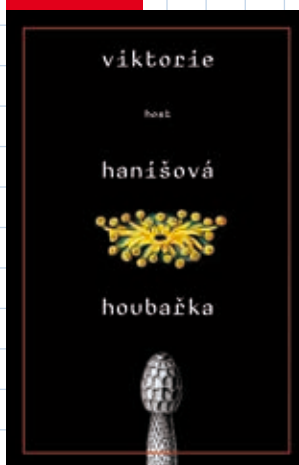
Večerní a noční hodiny 27. září veřejnosti ukázaly, že věda a výzkum a především využití jejich poznatků v každodenním životě může mít spoustu podob. Fakulta zdravotnických věd například připravila ukázky dekontaminace osob zasažených nebezpečnou látkou, svůj stan rozbalil tým bezpečnostního výzkumu přímo před budovou Teoretických ústavů. Zatímco dospělí se pídili po tom, kolik váží ochranný oděv, který se při dekontaminaci používá, děti si užily „průjezd“ zbrusu novým dekontaminačním stanem.

Noc vědců přivedla do učeben a laboratoří Univerzity Palackého několik tisíc lidí. Nechyběli mezi nimi ani absolventi či její budoucí studenti. Příkladem byla rodina Sládkových z Kralic na Hané, která přijela na lékařskou fakultu. „Před lety jsem tuto fakultu absolvovala a syn nyní o studiu medicíny uvažuje. Takže jsme návštěvu pojali tak trochu jako den otevřených dveří,“ usmívala se Zdenka Sládková, které se pod mikroskopem na Ústavu mikrobiologie nejvíce líbila salmonela. Její syn Jindřich dodal, že hodně exponátů vypadá v anatomickém muzeu jinak, než jak je zná z knih. „Ale od studia medicíny mě to neodrazuje,“ dodal jeden z mnoha spokojených návštěvníků Noci vědců na Univerzitě Palackého.

doporučuji

kniha

Michaela Holecová, *finanční manažerka CRH*

Pokud milujete houbaření nebo Šumavu či velmi čtivě napsané romány, nebo nejlépe všechno dohromady, pak je **Houbařka** od Veroniky Hanišové skvělá volba. Tato autorka pro mě byla velmi příjemným překvapením letošního léta a její knihy zařazují k těm, které se čtou jedním dechem.

koncert

Michaela Olivová, *studentka oboru Právo na PF*

Jste příznivci staré dobré české hudební „klasiky“? Tak jásejte! V listopadu se vám, stejně jako mně, poštěstí. Do Olomouce dorazí se svým turné hned dvě přední české skupiny, a to legendární **Lucie** a neméně populární skupina **Mig 21** v čele s ikonickým Jirkou Macháčkem. Ať už jste, či nejste skalními fanoušky zmíněných kapel, návštěvou jejich koncertů neprohloupíte. Koncerty překypují pozitivní atmosférou a každý z vás si určitě dokáže v našem krásném českém jazyce zabroukat nejednu píseň spolu s charismatickými frontmany („...na kolej kluky vodiš a ráno se chceš brát...“). Tuto neopakovatelnou atmosféru můžete zažít 26. listopadu v prostorách zimního stadionu (koncert skupiny Lucie) či 7. a 8. listopadu v prostorách S-klubu (koncert kapely Mig 21).

výstava

Iva Voborná, *prodávka LF pro studium Zubního lékařství a Dentistry*

Rádi vás přivítáme na výstavě **Historie a současnost zubního lékařství aneb Víme, jak na zubní kaz** ve Vlastivědném muzeu v Olomouci, která provází vývojem zubního lékařství, a to nejen na Klinice zubního lékařství LF UP a FNOL. Historie „zubařiny“ sahá až do doby 3000 let př. n. l. a je velmi zajímavé mít možnost se jí projít a na konci cesty vidět moderní postupy, nástroje a přístroje dnešní doby používané k prevenci a ošetření pacientů nejen na zubařském křesle.

MUSÍM ZAČÍT

doporučuji

dárek

Anna Jánská, vedoucí Informačního centra a obchodu UPoint

Ať pro své blízké hledáte na Vánoce cokoli, téměř všechno seženete i v našem Informačním centru a obchodě UPoint na Horním náměstí. Z letošních novinek můžete vybrat například **kávové hrníčky** nebo **skleničky** v dárkovém balení, **luxusní zápisníky** nebo **pera**. Do Vánoc připravujeme ještě několik novinek, které budou také ideálním dárkem pod stromeček, jako například UP zimní kulichy, ochucené pastované medy nebo postřehovou stolní hru, kterou si můžete o svátcích společně s blízkými rovnou zahrát.

film

Veronika Vašková, personální referentka PŘF

Pokud se chcete vrátit do dětských let, je film **Lví král** tou pravou volbou. Snímek ze studia Disney vás pohltí od začátku do konce, a to nejen brilantním zpracováním každého detailu, ale také hudbou. Příběh netřeba představovat, známe jej určitě všichni. O to větší zážitek je pozorovat preciznost, s jakou jsou všechny postavy vytvořeny, až má člověk pocit, že se nejedná o počítačovou grafiku, ale o skutečnost. Nelze zastírat um českých dabérů, který je skvělý, ale v tomto případě je originál o level výš a doporučuji pouze verzi s titulky (přece se člověk dobrovolně nepřipraví o Beyoncé).

web

Veronika Opletalová, katedra germanistiky FF

Jak budou vypadat každodenní gesta v budoucnosti? Jejich podobu budou nejspíš spoluurčovat bezdotykové displeje, kolaborativní robotika nebo samořízená vozidla. Jakým gestem půjde zastavit auto bez řidiče? Bude možné gesta vyvinutá k interakci mezi člověkem a strojem patentovat? To jsou otázky, které si kladli tvůrci výstavy **Gesta včera, dnes a pozítří** (*Gesten gestern, heute, übermorgen*) a v rámci speciální „Bastelecke“ je pokládají i návštěvníkům. Trailer beze slov, který otevírá řadu dalších otázek, je ke zhlédnutí na webu výstavy www.gesten-im-museum.de. Putovní výstava je po štacích v Saské Kamenici a Berlíně k vidění v Muzeu komunikace ve Frankfurtu nad Mohanem od září do února 2020. Vřele doporučuji!

Zahraňiční pobyty jsou kořením (nejen) doktorského studia

Nutná součást doktorského studia, ale i vítaný bonus. Tak vnímají zahraniční pobyty mnozí studenti doktorských programů na Univerzitě Palackého. Nadšení i ochota dělat věci navíc jim nechybí. Pokud se totiž dostanou na prestižní pracoviště, přivázejí si ze zahraničí cenné zkušenosti, kontakty i podklady pro publikace. A to jsou trumfy pro jejich budoucí kariéru.

Jasno v tom mají i Michal a Rostislav Langerovi. Dvojčata absolvovala stejný obor na přírodovědecké fakultě a nyní studují druhý ročník doktorského programu Fyzikální chemie. Díky podpoře katedry fyzikální chemie a Regionálního centra pokročilých technologií a materiálů si oba zahraničních výjezdů užili měrou vrchovatou. Zatím posledním byla účast na prestižní Letní škole kvantové chemie na Sicílii. Michal letos absolvoval v rámci Ph.D. studia povinnou zahraniční stáž, a to na University of Illinois v Chicagu. „Získal jsem tam zkušenosti, které jsou pro mě obrovským přínosem.

Poznal jsem nejen tamní fungování vědy, ale i vzdělávací systém. V dohledné době bychom měli publikovat společný článek s kolegy z tamní laboratoře,“ prozradil Michal.

Jeho bratra stáž spojená s Ph.D. studiem teprve čeká. Během magisterského studia ale pracoval půl roku ve Španělsku v Institutu chemického výzkumu Katalánska. Jedním z výstupů byl i odborný článek nedávno publikovaný v *Applied Materials Today*. Za sebou má i účast na zimní škole o magnetismu ve Vídni, konferenci v Belgii a v únoru navštívil spolu s dalšími Ph.D. studenty Graphene Study v Rakousku. „Jeden z nositelů Nobelovy ceny za objev grafenu Andre Geim si tam dokonce prohlédl můj poster a prohodil o něm se mnou pár slov. To se každému nepoštěstí,“ vzpomíná s úsměvem Rostislav, který by na doktorskou stáž nejraději zamířil také do USA.

Bohaté zahraniční zkušenosti má také student doktorského studia v oboru Ev-

ropské a mezinárodní právo Petr Stejskal. Během posledních dvou let stihl pracovní stáž v Haagu, získat titul LL.M. na amsterodamské univerzitě, psát odborné články, pracovní stáž na Stálé misi České republiky při OSN v Ženevě, užít si výběrovou zimní školu práva na Haagské akademii mezinárodního práva, pracovat pro Stálou misi České republiky při OSN v New Yorku a nyní je na pracovním pobytu v Johannesburgu. „Před nástupem na doktorát jsem vůbec netušil, že budu moct takto cestovat, studovat a pracovat. Ty možnosti jsou obrovské a hlavně uskutečnitelné,“ vzkazuje Petr Stejskal.

Absolvování části studia na zahraniční instituci v délce nejméně jednoho měsíce nebo účast na mezinárodním tvůrčím projektu s výsledky publikovanými nebo prezentovanými v zahraničí či jiná forma přímé účasti studenta na mezinárodní spolupráci je jednou z povinností, jež doktorandi musí splnit. Na UP jich studuje na 1 500.

text: Martin Višňa
foto: Vojtěch Duda, archiv AV

zkušenost

Když keramická hlína pomáhá

Láska na první pohled. Tak hovoří doktorandka cyrilometodějské teologické fakulty Anna Višková o terapeutické metodě Práce v hliněném poli, která může vypadat jako prosté hraní si s hlínou, zkušenému oku však leccos prozradí o člověku a jeho vztahových zkušenostech. Projekt věnující se „hliněnému poli“ oslovil i Správní radu Nadačního fondu UP a díky podpoře fondu si arteterapeutka mohla splnit některé své sny i pomoci v rozšíření této metody.

„Vždy jsem ráda tvořila, zároveň jsem měla potřebu pomáhat lidem. Arteterapie mě oslovila tím, že to umožňuje propojit,“ říká Anna Višková. Různým formám arteterapie se věnovala již nějakou dobu, vedle učitelství výtvarné výchovy na olomoucké pedagogické fakultě absolvovala studium v Ateliéru arteterapie na Jihočeské univerzitě, více než deset let pracuje zejména s dětmi z dětských domovů v pražské organizaci Letní dům. Zásadní okamžik nastal, když narazila na workshop autora „hliněného pole“ Heinze Deusera. „Byl to ohromný zážitek, vrátila jsem se domů úžasně pozitivně zasažená. Když se pak u Deusera ote-

víral výcvik, neváhala jsem,“ vzpomíná na seznámení s metodou, která se jí stala hlavním pracovním nástrojem i tématem studia v doktorském programu Sociální a spirituální determinanty zdraví.

S projektem zaměřeným na „hliněné pole“ se studentka přihlásila také do výzvy Nadačního fondu UP a – byť ne napoprvé – uspěla. Mohla tak mimo jiné stát po boku německo-australské terapeutce Cornelií Elbrecht, kolegyni Heinze Deusera a autorce jediné knihy o „hliněném poli“ v angličtině. „Potkat se s ní byl můj velký sen a přišlo mi neskutečné, že se to povedlo. Dva týdny jsem byla asistentkou v její výuce, asistovala jsem nováčkům, kteří se s touto metodou seznamovali. Sama jsem supervize i dostávala,“ přibližuje absolvovanou stáž.

Anna Višková ovšem nechtěla být užitečná jen sobě, dalším z cílů fondem podpořeného projektu bylo uspořádání symposia, na němž by bylo „hliněné pole“ představeno dalším zájemcům. Společně s „matkou“ této metody v České republice Petrou Součkovou připravily program, který oslovil kolem šedesáti lidí, mimo jiné i ze Švýcarska nebo Estonska. →

Anna Víšková (* 1980)

Arteterapeutka, propagátorka metody Práce v hliněném poli. Pochází z Prahy, absolventka českobudějovického Ateliéru arteterapie a Pedagogické fakulty UP, nyní studentka doktorského programu na CMTF UP a psychoterapeutického výcviku v Českém institutu biosyntézy. Pracuje s dětmi z dětských domovů v pražské organizaci Letní dům, působí také v Krizovém centru Centra J. J. Pestalozziho v Žamberku. Volný čas tráví vlastní výtvarnou tvorbou a se psem jménem Námí, což znamená radost.

Mezi lektory nechyběla Cornelia Elbrecht a Heinz Deuser, který tu oslavil narozeniny. „Mám z toho velkou radost. Všechno vyšlo, jak mělo, účastníci odjízďedli nadšeni. Povedlo se to, ale myslím, že tak nějak samo,“ říká skromně arteterapeutka.

Až vzápětí přiznává, že „samo“ to úplně nebylo. Přípravy, které trvaly od první myšlenky zhruba rok, zahrnuły oslovení lektorů, sehnání prostor, sestavení programu, který by byl jak pro úplné nováčky, tak pro zájemce, kteří již metodu znají, zajištění registrací a také ubytování účastníků nebo obstarání keramické hlíny, které se během sympozia použilo na šedesát kilo. „Asi největším strachem byl neustále padající web. Nejsem zrovna technický typ, takže mi s tím pomáhal švagr. Museli jsme také zajišťovat tlumočníky a potřebnou techniku, to je docela drahá záležitost. Původně jsme s tím nepočítali, mělo se mluvit jen česky a německy, ale protože se přihlásili i lidi, kteří mluvili jinými jazyky nebo jen anglicky, byla by škoda jim akci neotevřít,“ vyjmenovává Anna Víšková.

V den konání prý také byly prostory k dispozici o něco později, ale tomu se v době našeho povídání už jen směje. Musí totiž ještě dodělat sborník ze sympozia a pak se vrhnout na disertační práci. V ní může zúročít všechny nabyté zkušenosti, ale především poznatky z vlastního výzkumu, v němž se zaměřuje na to, jak se děti s poruchou attachmentu, tedy poruchou rané citové vazby s rodičem, vztahují při terapii k materiálu a samy k sobě a jak se toto vztahování během terapeutického procesu mění. Soustředí se zejména na první pohyby dítěte, které k „hliněnému poli“ přijde. „Je to de facto první otázka, na kterou chci při sezení najít odpověď. Podobně jako se vyvíjí dětská kresba, vyvíjí se i haptika. U dětí s nějakým vývojovým traumatem je patrný velký regres, například v rovnováze nebo v některých bazálních věcech, kdy dvanáctiletý chlapec není schopný použít svoji sílu, projevuje se jako malé dítě,“ vysvětluje Anna Víšková.

Při terapii pomocí „hliněného pole“ nejde o to něco vytvořit. „Je to hlavně

o senzomotorické zkušenosti klienta, o haptice a o vztahování se k okolí i sobě samému prostřednictvím kontaktu s materiálem. Klient přijde k bedýnce naplněné keramickou hlínou, na stole je připravena i miska s teplou vodou a houbička. Následné dění vypadá pokaždé jinak: zatímco někdo se potřebuje projevit ve své síle a všechnu hlínu z bedýnky vyndat či vyhodit, jiný se bude ostýchat si materiálu pořádně nabrat. Někdo potřebuje více dotyku, deprivovaným dětem například polévám paže teplou vodou, to připomíná pobyt v děložce. Dospělí sedí u stolu se zavřenýma očima, protože jsou zvyklí posuzovat věci, jak je vidí. Děti jsou v tělesném kontaktu spontánnější a zrak u nich nehraje takovou roli, také často pracují formou hry. Já klienta ubezpečuji, že může dělat, co potřebuje, a následovat své impulzy,“ přibližuje arteterapeutka metodu, která má v západní Evropě dlouhou tradici, u nás je však novinkou. A i díky Anně Víškové se o ní může veřejnost dozvědět více.

text: Martin Višňa
foto: Gabriela Knýblová

absolvent

Tomáš Mixa dodává zdraví do firem

Tomáš Mixa (* 1989)

Absolvent fyzioterapie na fakultě tělesné kultury, původem z Nového Jičína. Praktické zkušenosti sbíral již během studia například ve Vojenské nemocnici Olomouc, otevřel i vlastní rekondiční a regenerační ordinaci. Od roku 2013 je garantem odbornosti ve společnosti Zdravý podnik. Dříve úspěšný ploutvový plavec v barvách Laguny Nový Jičín, několikanásobný mistr ČR, v současnosti již plave jen rekreačně a bez ploutví. Ve volném čase nejlépe „vypne“ na horských túrách nebo při běhu.

Vyzkoušel si práci v nemocnici, asistenci vozíčkářům, také vlastní soukromou praxi, aby se nakonec stal jakýmsi strážcem zdraví zaměstnanců v kancelářích i dělníků u výrobních linek. Tomáš Mixa, absolvent fakulty tělesné kultury, se vydal cestou prevence nemocí z povolání a podpory zdraví na pracovišti.

„Spolek Trend vozíčkářů byla moje první práce, kde jsem se naučil pokoře a zodpovědnosti. Byl jsem tehdy docela namachrovaný, sportovní hvězda. Od sedmi let jsem závodně plaval s ploutvemi a měl na kontě řadu úspěchů, mimo jiné druhé místo na mistrovství světa juniorů,“ říká s tím, že byl i asistentem vůdčí postavy Trendu vozíčkářů Milana Langera. „Dost mě zasáhlo, když jsem se dozvěděl, že zemřel. Přes své postižení toho zvládal strašně moc. Pamatuji si, jak mi jednou říkal, že podle statistik by už měl být dávno mrtvý.“

Studium fyzioterapie na fakultě tělesné kultury Tomáš Mixa hodnotí jako kvalitní, systematické a skvěle vedené lidmi, kteří jsou ochotní a vstřícní. Výtku si však neodpustí – praxe je totiž pestřejší a učivo ne vždy postihlo aktuální trendy. V této souvislosti fyzioterapeut doporučuje mimo jiné praxi ve Vojenské nemocnici Olomouc. Sám ji absolvoval mezi bakalářským a navazujícím magisterským studiem. „Prošel jsem tam kolečkem po odděleních. Působil jsem na ortopedii, na LDN, také na oddělení intenzivní péče, kde byly těžké případy. Tam jsem cvičil s pacienty, u kterých často nebyla pozitivní prognóza jejich stavu, nebo třeba s postřelenými vojáky. To byla praxe k nezaplacení,“ popisuje.

Později začal nabízet masáže i některé fyzioterapeutické techniky ve vlastní rekondiční a regenerační ordinaci. Mezi klienty byl i majitel IT firmy, který chtěl udělat něco se zdravím svých zaměstnanců. Vyklubala se z toho dvouletá spolupráce. Když se pak Tomáš Mixa s projektem zaměřeným na podporu zdraví na pracovišti účastnil soutěže Podnikavá hlava, oslovil tím dalšího absolventa FTK Pavla Mráze, který zrovna zakládal Zdravý podnik. „K jeho vizi a ekonomickému myšlení jsem přidal praktickou odbornou stránku. Dá se říci, že do firem dodáváme zdraví. Zaměřujeme se na podporu zdravého, koordinovaného pohybu i na technickou stránku pracoviště. Jsme schopní domluvit i konzultace zaměřené na výživu,“ přibližuje Tomáš Mixa, který se stal jednatel a garantem odbornosti podniku.

Jak taková „dodávka zdraví“ může vypadat? „V kancelářích radíme, jak zpřístupnit zdravější styl práce. Tím, že člověk osm hodin pět dní v týdnu sedí u počítače a pak má fyzicky náročný víkend, si zadělává na výhrěz ploténky a další zdravotní problémy. Sedět při práci na počítači je vhodné, tělo není tolik zatíženo jinou činností a může více pracovat hlava. Ale je třeba sed prolnat například s procházkami za kolegou nebo mít na stole jen menší skleničku na pití a tu si chodit doplňovat. Stejně tak je dobré chvíli sedět na míči, rozpohybuje se při tom kyčle, zpevní pozadí. Ale k delšímu sezení míč vhodný není. Při cvičení se zaměřujeme zejména na zpevnění dolního trupu,“ vysvětluje Tomáš Mixa.

Co se týče ergonomie pracoviště, základem je podle něj kvalitní židle, poskytující oporu a umožňující zdravé držení těla. Důležitá je opora hlavy, vypodložená bedra, ale také umístění područek. Ty by neměly být příliš vepředu, aby se člověk mohl přisunout ke stolu – ovšem bez toho, aniž by područky byly zajeté pod stolem. To pak člověka nutí opírat se o stůl a hrbít se. Vhodný sed je vyšší, 110–120 stupňů úhel v kyčlích, zatažená ramena. Roli hraje i výška stolu nebo umístění klávesnice, která by měla být co nejbližší hraně stolu.

Klienty nicméně nejsou jen zaměstnanci kanceláří, ale i dělníci ve výrobě. „Tam vidíme velký potenciál pro prevenci. Dělníci často příliš nepečují o své zdraví, naopak jsou zvyklí se přetěžovat a žít do jisté míry s bolestí, kterou považují za normální. Dáváme jim například tipy, jak správně zvedat břemena. S výrobními podniky spolupracujeme stále častěji,“ uvádí Tomáš Mixa. „Obecně ale musíme být opatrní. Pokud někomu upravíme pracoviště, na jaké byl zvyklý, může z toho být ve stresu. Takže naše práce je nejen o cvičení a pracovním prostředím, ale také ve velké míře o komunikaci,“ dodává s tím, že by se chtěli do budoucna věnovat i ergonomii ve školách.

Tomáš Mixa se již ale samotné fyzioterapeutické práci věnuje méně. Jako odborný garant především vymýšlí konkrétní programy a projekty pro dané klienty, zaškoluje fyzioterapeuty, kteří pak do podniků docházejí, a prezentuje činnost firmy na konferencích. Dostal také nabídku na učení na univerzitě a je podepsán jako druhý autor pod jednou publikací o léčebné rehabilitaci. A mimochodem sám prý prosedí jen tři až čtyři hodiny denně.

text: Milada Hronová
foto: Petr Zajíček

životní styl

Moravský kras patří mezi nejvýznamnější krasové oblasti ve střední Evropě. Na celém území je známo více než 1 100 jeskyní, z nichž pět je přístupných veřejnosti. Kateřinská jeskyně je jednou z nich. Známa je unikátními hůlkovými stalagmity. Byla též bohatým nalezištěm kostí pleistocenních zvířat, především medvědů. Její vchod tvoří gotický portál, jímž se návštěvníci dostanou do Hlavního dómu. Veřejnosti je jeskyně otevřena od roku 1970.

Zdroj: Moravský kras

Nejstarší jeskynní kresby dochované na našem území

Unikátní přírodní lokality jsou zajímavé nejen pro turisty, ale i pro vědce. Moravský kras je toho důkazem. Martin Golec z katedry historie FF UP, Petr Zajíček ze Správy jeskyní ČR a Ivo Světlík z Ústavu jaderné fyziky AV ČR totiž právě tam učinili pozoruhodný objev. Zjistili, že v Kateřinské jeskyni se nacházejí nejstarší jeskynní kresby dochované na území České republiky.

Vznik geometrických obrazců, vytvořených uhlíky na stěnách, datovala radiouhlíková analýza do doby před více než šesti tisíci lety. „Moravským krasem se zabývám od roku 2007 a podpis lidí, nejčastěji turistů, kteří do tamních jeskyní vcházejí, pocházejí z 18. století. V Kateřinské jeskyni jsme mezi nimi však objevili skupinu čar, kreseb, které se odlišovaly. Podezření, že pocházejí z jiné doby, nám potvrdila radiouhlíková metoda,“ řekl Martin Golec z katedry historie FF. Díky metodě vědci dokázali, že se v Kateřin-

ské jeskyni nacházejí nejstarší zjištěné jeskynní kresby na našem území. Vznikly v mladším neolitu, jejich stáří tedy čítá zhruba 6 200 let.

„Technologie malohmotnostních vzorků C14 je pro archeology velkým přínosem. Ivo Světlík z Ústavu jaderné fyziky AV ČR objevu hodně napomohl prostřednictvím vylepšení metody odběru vzorků jeskynních kreseb. Na vatě namočený ve speciálním roztoku odebraný vzorek je následně pečlivě připraven k měření ve speciálním přístroji a odeslán do maďarského Debrecínu ke konečnému měření. Úbytek radioaktivního uhlíku dokáže změřit období, kdy dílo vzniklo. Nová metoda odběru navíc kresbu poškodí jen minimálně, což je z hlediska ochrany významné,“ dodal archeolog z UP.

I když je smysl obrázků podle Martina Golce zatím nejasný, je přesvědčený, že za každou ze struktur viděl autor ob-

razce něco hlubšího. Zjevnou podobnost před nedávnem našel s kresbami ze slovenské jeskyně Beztažovca, které před časem publikoval Andrej Mihevc. „Tyto kresby byly datovány již dříve a jejich stáří bylo určeno přibližně na 6 700 let s tím, že je na nich jednoduché vyobrazení postav,“ uvedl archeolog UP. V této návaznosti tak na konci srpna odebrali odborníci v Kateřinské jeskyni další vzorky, a to včetně dvou objektů připomínajících postavy, a opět je odeslali do specializovaného pracoviště v maďarském Debrecínu. Výsledky analýz metodou radiouhlíkového datování by měly být známy do konce roku. „Je to až neuvěřitelné. Ročně Kateřinskou jeskyni projde asi 70 tisíc lidí. Generace badatelů i návštěvníků chodila kolem kreseb starých víc než šest tisíc let doposud bez povšimnutí. Nyní si je mohou v rámci návštěvy jeskyně cíleně prohlédnout,“ dodal vědec z UP.

Protektor olomoucké univerzity

Kardinál arcibiskup Rudolf Jan Habsbursko-lotrinský, arcivévoda rakouský (1788–1831)

Cisář Leopold II. Habsbursko-lotrinský zplodil v manželství s Marií Ludovikou Bourbonskou čtyři syny a osm dcer. Zatímco nejstarší syn František zdědil po smrti svého otce v roce 1792 císařský trůn, nejmladší Rudolf Jan, narozený 8. ledna 1788 ve Florencii, byl svým císařským bratrem zprvu určen pro vojenskou kariéru a krátce byl majitelem pluku pěchoty č. 14. Zdravotní problémy – trpěl revmatismem a epilepsií – jej nakonec přivedly k duchovní dráze.

Vzdělával se soukromě v klášteře v Klosterneuburgu a na vídeňské teologické fakultě, 12. března 1805 obdržel tonzuru a nižší svěcení a 24. června téhož roku byl zvolen koadjutorem (pomocným biskupem s právem nástupnictví) olomouckého kardinála arcibiskupa Antonína Teodora hraběte von Colloredo-Waldsee-Mels. Když ale arcibiskup Colloredo 12. září 1811 zemřel, vzdal se jeho koadjutor Rudolf Jan vzhledem ke svému mládí práva zaujmout olomoucký arcibiskupský stolec, jenž převzal kardinál Maria Tadeáš hrabě von Trautmannsdorff.

Olomoucký kardinál arcibiskup

Teprve po úmrtí kardinála arcibiskupa Trautmannsdorffa dne 20. ledna 1819 byl Rudolf Jan ve svých 31 letech olomouckou kapitulou postulován 24. března 1819 olomouckým arcibiskupem, 4. června mu papež Pius VII. propůjčil kardinálskou dignitu s titulárním kostelem sv. Petra v Montoriu, 29. srpna získal kněžské svěcení. Jako arcibiskup byl vysvěcen 26. srpna 1819. Bohužel při intronizaci 9. března 1820 nezazněla doposud nedokončená Misa solemnis (Slavnostní mše), komponovaná a určená pro tuto slavnost arcibiskupovým učitelem hudby a přítelem Ludwigem van Beethovenem. Kardinál arcibiskup Rudolf Jan, mj. sběratel a znalec výtvarného umění, si zvolil za své hlavní sídlo arcibiskupský zámek v Kroměříži. Z neznámých důvodů se však

za jeho episkopátu uskutečnila v roce 1830 aukce „nepotřebných sbírkových předmětů“, jež připravila kroměřížskou obrazárnu o tři stovky obrazů a o většinu kreseb.

Protektor olomoucké univerzity

Dne 11. června 1826 deputace C. k. lycea v Olomouci (rektor Clemens Schwarzer a po jednom profesoru z každého studia) navštívila kardinála arcibiskupa Rudolfa Jana v Kroměříži a předložila mu žádost adresovanou císaři Františkovi I. o povýšení tohoto lycea na univerzitu (c. k. lycea ve Lvově, v Innsbrucku a Štýrském Hradci takového povýšení již dosáhla). Žádost podpořil i tehdejší prezident moravskoslezského zemského gubernia Antonín Bedřich hrabě Mitrovský z Mitrovic a Nemyše. Kardinál arcibiskup ve prospěch této iniciativy intervenoval u svého císařského bratra, ale teprve 11. března 1827 císař žádosti vyhověl a 17. března obdržel rektor lycea Joseph Höchsmann císařský výnos. Následujícího dne (v neděli) složil celý akademický sbor lycea své díkůvzdání v arcibiskupském paláci kardinálu arcibiskupovi Rudolfovi Janovi. Dne 2. dubna 1827 požádala univerzita císaře, aby mohla nést jeho jméno (C. k. Františkova univerzita), 24. června byl uspořádán ke cti kardinála arcibiskupa Rudolfa Jana pochodňový průvod a 15. září 1827 bylo uvedené žádosti panovníkem vyhověno.

Dne 11. února 1828 se uskutečnilo slavnostní otevření C. k. Františkovy univerzity v Olomouci. Obnovené vysoké učení se třemi fakultami, filozofickou, právníkou a teologickou, a Medicínsko-chirurgickým studiem školícím ranhojiče a porodní asistentky, mělo 24 profesorů a 639 posluchačů, roční výše výdajů na vědecké a studijní účely činila asi 30 tisíc zlatých (pro srovnání – roční plat univerzitního profesora se tehdy pohyboval mezi 600 a 1 500 zlatým).

Prvním rektorem C. k. Františkovy univerzity byl Theol. Dr. Ignaz Feigerle. Osla-

va obnovení univerzity v její vyzdobené budově (nyní budova cyrilometodějské teologické fakulty, Univerzitní 22) vyvrcholila předáním čtyř univerzitních žezel z rukou guberniálního komisaře, olomouckého krajského hejtmána Antonína Aloise Glassera, rektorovi a provoláváním slávy panovníkovi, jakož zpěvem hymny „Gott erhalte Franz den Kaiser! (Bůh zachovej císaře Františka!)“. Akademická obec a hosté se nato v průvodu odebrali do katedrály sv. Václava, v níž celebroid sv. biskup Teodor Maria Chotek hrabě z Chotkova a Vojnina slavnostní mši. Po bohoslužbách uspořádal kardinál arcibiskup Rudolf Jan v arcibiskupském paláci tabuli pro 46 osob, k níž byli kromě státních a církevních hodnostářů pozváni i všichni učitelé C. k. Františkovy univerzity.

Olomoucký kardinál arcibiskup Rudolf Jan Habsbursko-lotrinský, arcivévoda rakouský zemřel 23. července 1831, tedy ve svých 43 letech, v lázeňském městě Baden u Vídně. Jeho tělo bylo uloženo do císařské hrobky pod kostelem kapucínů ve Vídni, ale jeho srdce bylo podle arcibiskupovy závěti umístěno v kryptě katedrály sv. Václava v Olomouci.

Johann Baptist von Lampi starší (1751–1830): Olomoucký kardinál arcibiskup Rudolf Jan Habsbursko-lotrinský, arcivévoda rakouský, dekorovaný odznakem a hvězdou k velkokříži Královského uherského řádu sv. Štěpána a odznakem a hvězdou saského Domácího řádu routové koruny. Olejomalba na plátně, mezi léty 1819–1830, Museen der Stadt Wien.

foto:
Eva Hrudníková

Čtyřiatřicetiletý Fodé Traoré je doma v Bamaku, hlavním městě Mali. Vloni vyměnil rodnou bambarštinu za angličtinu a zamířil do Olomouce. Na právnické fakultě studuje navazující magisterský obor International and European Law.

Tubabula ye ko folo ne fè, ne ya ye kafo a ni mali te kelin ye togo cila so gnuman caman, bolimafin baadin, siraba caman wa yoro bè jèlin do. Mali ni tubabula te kelin ye kada fin caman kan i nafo misalila malila duuba de ka ca, i be a soro mogo tan walima mogo mungan o be duu kelin kono wa o mogobè ka doni dalin be mogo kelin de kan.

Ka soro tubabula o tè, duu man bo wa a mogo man ca.

Olomouc ye dugu sanumanba ye waa dugu cègnumani do, seko ni dongo dugu do min be badalaa moravie camancè kono.

Olomouc ye dugubaa duuranan ye cèki dugu kan wa a done do ni a ka kuunko konola cègnumani u ye ,sigi ka nogo a duugu ni kono ka da kan so ka nogo, duumuni ka nogo fin bè ka nogo.

Cèki dugu denw ye mogo gnumanw ye minuu laadamune do, adama den ya be u laa, niongon dèmè a ni dunan ladon wa baara kèla u do.

Palacky kalanso min be chariya kan o ye bolo fara segin do ye Olomouc dugu kono min ka baara kèra ka doniya di kalandew ma min sinsin le bè kilin ne ya, adama den ya ani fasoden gnuma ya kan.

Palacky ka layini ye ka doniya gnuma di a ka kalandew ma min be u labin ka baara gnuma soro jignè kono min yèlèma ka ca.

Palacky kalanso a ni a bolo fara seguin kono kalan be kè kan caman laa i nafo n'glè kan, cèki kan a ni kan were u. Kalan be se ka kè wati dafale laa walima wati kilancè laa, wa kalandew be se ka sugantili kè bolo fara caman laa niongon fè .

Ka soro malila sanfè kalanso te fansi fo na kèra duuguba ye wa kalanden min be a kono o ka ca ni mogo ba kèmmè ye wa kalanso dèse be malila.

Kalan bolofara man ca , o kèra sababu ye kalanden ba caman be ta sira kelin fè wa ni u tilara u te baara soro kada u jama caya kan. Ola a befo ko mali kalanso u be baarakè bali u de guilan.

Wa farafina duugu caman la hali ni kalana kosobe ni te mogo don, i te joyoro foyi soro kada yuruku yuruku kan.

Když jsem se poprvé dostal do Evropy, bylo to vloni na jaře, uvědomil jsem si ten propastný rozdíl mezi oběma kontinenty. Zejména mezi vyspělými státy Evropy a chudým Mali. Už na první pohled byly vidět rozdíly: jiná architektura, moderní auta, kvalitní silnice, všude čisto, ale zima. Mali je jiné i v běžném rodinném životě. Žijeme pod jednou střechou ve velkých rodinách, kterou tvoří až dvacet rodinných příslušníků. Často celou rodinu živí jediný člen, který vydělává.

Život v Evropě, v Česku, v Olomouci je v porovnání s Afrikou pohodlný a snadný. Podle mě není nijak drahý a vše je dostupné – jídlo, bydlení, služby i doprava. Na to jsem nebyl zvyklý. A Olomoučané? Stihl jsem je poznat jako milé lidi, kolegy, spolužáky a také jako erudované odborníky. Přijížděl jsem s informacemi o uzavřenosti Čechů, ale těm už nevěřím. Naopak jsem se setkal s otevřeností, ochotou naslouchat, pomáhat a mile mě překvapila zdejší pohostinnost.

Úroveň vzdělání v Mali samozřejmě není nijak vysoká. Proto mnoho mladých lidí touží studovat v zahraničí, především v Evropě. A mně se tento sen díky Právnické fakultě Univerzity Palackého splnil. Jsem překvapen už jen šíří oborů, kombinací, možnostmi studovat v cizím jazyce, které zdejší fakulty nabízejí.

V tuto chvíli mám za sebou podstatnou část studia, a mohu tedy hodnotit. Vjuka na právnické fakultě je náročná, probíhá v malých skupinách, má řád a učí zde skvělí odborníci. Jen pro srovnání, v Bamaku, kde jsem studoval vysokou školu, často neplatil ani rozvrh, pro obrovské skupiny posluchačů nebyla učebna.

Říká se, že univerzita v Bamaku produkuje nezaměstnané. Nabízí totiž jen pár oborů, ty absolvují spousty studentů a pracovní trh je jimi už přesycen. Mnohdy vám ale ani titul ze zajímavějšího oboru a z kvalitní školy v Africe práci nezaručí. Tedy pokud někoho neznáte na tom správném místě. Korupce je totiž u nás bohužel obrovská.

Važte si kvalitních univerzit a příležitostí, které díky titulu máte.

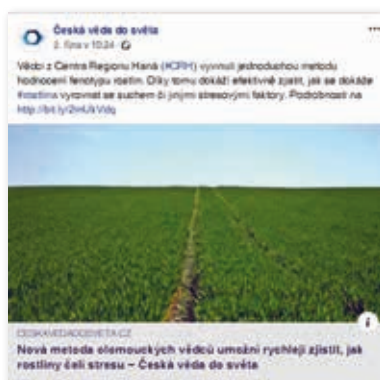

Český a vlastně i česko-slovenský podzim bude ve znamení oslav. Bude se vzpomínat, co bylo před třiceti lety, co mohlo být jinak a co z toho všeho máme. Při přípravě tohoto čísla a probírání se starými fotografiemi jsem si uvědomila to, co mě napadne vždy, když ukazuju univerzitu někomu z jiné školy, jiného města nebo země: udělalo se toho hodně. Ano, já vím – asi se mohlo udělat víc a jinak. Ale to jde vždycky.

Já jsem ale přesvědčena, že i při vši té (někdy oprávněné) nespokojenosti, která nás často ovládne, bychom si měli občas (a raději často) dopřát luxus pohledu okouzleného turistu nebo cizince. Jít do práce, do školy, za zábavou a zvednout oči, nadechnout se a užívat si genia loci univerzity a města, v němž jsme se rozhodli studovat, pracovat a žít.

Hezký podzim!

Ivana Pustějovská
vedoucí redakce médií UP

UPoint

Autorská módní kolekce
UniWearCity

UPoint – informační centrum a obchod Univerzity Palackého

INFORMACE ■ UNIVERZITNÍ PŘEDMĚTY ■ MÓDNÍ KOLEKCE ■ KNIHY ■ STUDOVNA ■ KÁVA ■ WIFI

Dům U Černého psa | Horní náměstí 12 | Olomouc | T: +420 733 690 738 | E: upoint@upol.cz
O: pondělí–pátek 9:00–18:00 | www.upoint.upol.cz | www.upoint.upol.cz/eshop